

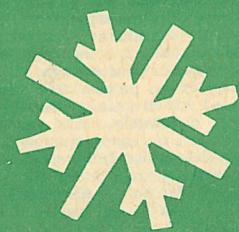
**VESELÉ VIANOCE
VŠETKÝM ČITATEĽ'OM!**

ŽIVOT

KULTURNÉ SOCIÁLNI ČASOPIS
DECEMBER • GRUDZIEŃ Nr 12 CENA 1 ZŁ

E. BOHÚŇ

**ŠVIHROVSKÁ
PIESEŇ**

Ján Lavota neďal ešte ani štyridsať rokov, keď jeho meno bolo už ovenčené slávou a ako husľového virtuóza poznal ho celý svet. Jeho koncerty boli po veľkých metropólah vrcholnou kultúrnou udalosťou.

Žil životom veľkého svetového tuláka, cestoval z kontinentu na kontinent, stále menil prostredie a zoznamoval sa so zaujímavými ľuďmi.

Narodil sa na východnom Slovensku niekde v Karpatoch, v malom domčeku pod vysokými vrchmi a ozrutnými skaliskami. Jeho otec bol na píle faktorom. Ján Lavota nikdy nezabudol na vňu čerstvého smrekového dreva, ktoré vozili malé koniky na pílu.

Jedného dňa z tohto skalnatého hniezda vyletel ako orol, aby sa možným mývnutím svojich krídel vzniesol vysoko a odletel ďaleko.

Už jeho otec obľuboval hudbu. Keď po šichtke gátor prestal skučať, vtíosi si starý Lavota pod bradu husle a vyskrel do neskorej noci. A vtedy si malý Janko sadol na lavičku, oprel bradu o lakte a vpíjal do seba divné clivé melódie, ktoré vyludzovali otcové husle. Neskoršie sám siahol po husliach. Nemal ani sedem rokov, a už dobre ovládal tento inštrument.

Hudobné nadanie svojho syna prijímal otec ako samozrejnosť, vedľa jedna jeho prababka zo zemianskeho rodu sa vydala za potulného hrdca, ktorý chodil s vojsskami veľkomorčňa pána Rákocziho a v jeho vojenských táboroch vyhral trávnice, kurucké piesne a clivé dumky a neraz i sám skladal piesne o hrudinských činoch kuruckých bojovníkov. Odtiaľ pochádza hudobné nadanie Lavotovcov a skrývalo sa v nich cez generácie, ticho a nenápadne, ako tie pahreba pod popolom, aby raz prepuklo elementárnu silou v poslednom potomkovi rodu Jánovi Lavotovi, z ktorého vyráslo po celom svete preslávený virtuóz.

Zlatým klincom a parádnym číslom programu jeho koncertov boli sloven-

ské trávnice a maďarské dumky, ktoré hrával za klasikmi a vlastnými skladbami, ale nadovšetko bola to Švihrovská pieseň, ktorou svojich poslucháčov privádzal priam do vytrženia.

Švihrovskú pieseň dnes už málokto pozná. A málokto Cigán ju vie dokonale zahráť. Je to pieseň, z ktorej čerpali pre svoje skladby slávny Liszt a Brahms. Zo Švihrovskej pieseň akoby vietor skučal a polné kvety spievali, akoby skaly pukali a hory hučali. Jej melódia šuští, akoby sa vetrík hral s vrchovcami mladých smrekov, a hned nato mohutne a hučí, ako keď sa vietor pretláča pomedzi bralá, a zase znie nežne, akoby sa matka prihovárala dieťaťu, a odrazu zakvili a zase zahrmi ako ozvena hromobitia v hlbokých dolinách. Z piesne počút vojnú v rvaru, eval koní, dupot pochodusujúcich a ich vŕazný krik. Kto tú pieseň zložil, kde sa zrodila, neviem, ostala nám ako ozvena všetkého toho, čo sa volá našou rodnu zemou. Zachytíl ju a zachoval slávny mikulášsky Cigán Pito. Možno, že ju zložil niekdajší hudec Lavota, keď zasadol pri taborovom ohni alebo keď zastal na vysokej poľane a zadíval sa pod seba na hory a doliny, nad ktorými sa vznášali ľahké hmyly.

Toto piesňou očaroval strhúval k veľkému nadšeniu hudobné publikum veľkých svetových miest husľový virtuóz Ján Lavota, keď stál na vrchole svojej slávy v prvých rokoch tohto storočia, keď sa odohrala aj naša história.

Ďaleko odletel od svojej rodnej dedinky, ale všetka sláva, ktorá ho obklopovala, nevedela vňom potlačiť a zatieniť spomienku na domov, na malú rodnu dedinku.

I teraz, deň pred Vianocami, vidíme ho vo Košiciach. Došiel z Istanbulu, kde mu po veľkom koncerte sámurecký sultán pripadol na frak vysoké vyznamenanie. Nezostal ani na slávnostný banket, ktorý usporiadali na jeho počesť, ale si sadol hned večer na rýchlik, aby sa dostal do Košíc, a potom po niekoľkohodinovej prestávke pokračoval vo svojej ceste k piateľovi blízko Kremnice, u ktorého chcel stráviť Štedrý večer.

Tento rok neprispiel na Slovensko sám. Cestoval s ním i jeho pianistka, ktorá ho sprevádzala pri koncertoch na klavíri. Bola to Talianka meno: Sylvia Puccini, ďalšia príbuzná svedochýrneho skladateľa toho istého mena. Lavota sa s ňou zoznámil v Paríži. Od toho času spolu cestovali po svete a za ten čas sa vyuvinula medzi nimi istá sympatia, akési užšie priateľstvo a možno, že aj láska. Alebo láskou predsa len nebola?

Do Košíc došli predpoludním.

Pred Štedrým večerom spustil sa na mesto taký hustý sneh, že ledva bolo vidieť na niekoľko krokov. Ale vzduch bol pokojný, vietor nedul. Sneh sa valil z oblohy tichučko, akosi sviatočne, a vyvolával tak dojem dokonalej viačnej náladu.

Katarinka, čiže Katka Chriašteľová, práve pobehala skoro všetky košické obchody a ovešaná mnohými balíkmi ponáhľala sa na stanicu, aby zastihla predpoludník říchlik, ktorým cestovala do Spišskej Novej Vsi. Tam budú čakať na ňu sane, aby ju odvezli do blízkej dediny, kde býva so svojim nevlastným otcom a tetou vo veľkom kaštieli. Na sebe mala baraní kožuch a kožušinovú čiapku s malým chocholcom, spod ktorej jej vykukávali zlatozlté vlasys a venčili príjemnú tváričku s trochu vyhrnutým noštekom. Tváričku jemnú, ktorá bola teraz od zimy celá červená. Ruky mala schované v rukávniku a nohy vo vysokých kapcoch. Vyzerala ako snehová princezná.

Na stanicu došla práve včas, říchlik sa chystal na odchod.

Bola premrznutá, a preto sa hned pobraťa do jedálneho vozňa, aby si vypila horúceho čaju. Ale jedálny vozeň bol obsadený akousi veselou spoločnosťou, ktorá cestovala do Tatier. Iba pri jednom stole bolo miesto, sedel tam len pán s dámou. Bol to Ján Lavota so Sylviou. Katka si s dovolením prisadila.

Skúsený Lavota na prvý pohľad spoznal, že dievčatko, ktoré si k nám prisadilo, je sice dobre vychovanou mladou dámou, aj dosť samostatnou, lebo vedľa tomu čase mladé dievčatá samy necestúvali, ba pokladalo sa to priam za revolučný krok emancipácie, ale zbadal aj to, že to dievčatko dosiaľ málo cestovalo. So záľubou spočívali jeho oči na tomto príjemnom mladom stvorení a v duchu sa zabával nad jej rozpakmi. Lebo Katka jediným pohľadom zistila, že si prisadila do spoločnosti vznešených cudzincov, ktorých zjav prezrádzal ďaleký svet a veľkomesto. Vyžarovala z nich jemnosť a noblesa.

Ukradomky sa im dívala na ruky, úzke a dlhé. Pohybovali nimi tak, akoby boli samostatné tvory, nezávislé od ostatného. Ešte nikdy nevidela také nádherné ruky.

Vlak uháňal dolinou a onedlho zanechal stanicu Kysak-Obyšovce. Prešlo sneženie a vzduch bol čistý, ako býva len v zime, bez prachu a pary.

— Slečna cestuje ďaleko? — opýtal sa jej.

— Po prvý rýchlikovú stanicu, — odpovedala a zadívala sa naňho smelým a jasným pohľadom. Zvuk jeho hlasu bol príjemný a hned, ako ho počuia, rozptýľal jej rozpaky.

— Akiste bude dnes večer Ježiško veľmi štedrý? — poznamenala zase Sylvia.

— Oj áno, nás doma má Ježiško rád.

— A bude i stromček so salónkami, pozlátenými orechami, pomarančami, jablkami, striebornými ozdobami a s farebnými sviečkami — hovoril. A pod stromčekom budú balíčky, aká to bude radosť vybaľovať ich! Vypíte si, slečna, s nami na príjemné a veselé vianočné sviatky.

Nalial jej do pohárika čohosi bieleho, štrngli si a predstavili sa.

— Cestujete ďaleko? — pýtala sa Katka bez rozpakov.

— K piateľovi pri Kremnici. Práve dôjdeme na večeru.

Vtom vlak spomalil, rušeň niekoľko ráz zafučal a ostal stát. Zastavili ho mohutné záveje snehu, ktoré vietor naďal na trať. Bolo to už blízko Spišskej Novej Vsi. O chvíľu došiel spravedovací vlaku so správou:

— Tak sa zdá, že počkáme tu niekoľko hodín, lebo traf je zaviata asi na kilometer. Ale už sú tu robotníci z Novej Vsi a na druhom konci začali odhadzovať sneh.

V čakaní prešli asi dve hodiny, a vlak sa ešte stále nehýbal. Vo vozni začalo byť chladno a veselá nálada klesala.

— No na večer už nedôjdete do Kremnice, — poznamenala Katka. — A ja nie som už ďaleko od nás, ba odťaťlo to by to bolo ešte aj bližšie ako zo stanice. Lenže v tom veľkom snehu by som sa neodvážila ísť peši.

— No nejak to už bude, — povedal Lavota s malým optimizmom, lebo sám nevedel, ako sa z tejto neprijemnej situácie dostane. Lutoval, že Štedrý večer, na ktorý sa tak tešil a za ktorým pricestoval z cudziny, musí stráviť vo vlaku.

— Ale je na svete ešte náhoda!

— Vedľa na ceste zjavilo sa dvoje saní, fahaných malých koníkmi.

— Ved' sú to naši! — zavolala Katka a vyskočila od stola. — Idú z poliováky.

Vybrehla na chodbu, otvorila dvere vagóna a zavolala na poľovníkov, ktorí na jej hlas zastavili same.

Zo saní vyskočili dva starí muži a usilovali sa prebrodiť hustým snehom ku vlaku. Dostali sa k nemu a nastúpili do jedálneho vozňa.

— Myslel som si, Katka, že budeš v tomto vlaku. I tak sme chceli práve zaťať. Pre záveje nemôžete ďalej?

— Áno, otecko. Tu ti predstavujem svoju milú spoločnosť, ktorá sa o mňa dosiaľ starala.

Starý pán sa obradne uklonil a podpadol im svoju veľkú mozočnatú dlaň.

— A panstvo kam cestuje?

— Do Kremnice, k známym na Štedrý večer, — odpovedala Katka miestom nich.

— Ale ved' do Kremnice sa už do včera nedostanete. Najmúdrzejšie urobíte, keď pôjdete na Štedrý večer k nám.

— Áno, k nám! — zatlieskala Katka rukami.

— Ako by sme si to mohli dovoliť, ved' nás ani nepoznáte, — namietal Lavota.

— Moja dcéra vás už pozná.

— Ani neviete, kto sme!

— Vidíme vám na očiach, že sta poriadni ľudia. A tak nijaké reči, ale nech sa páči a už nerozmýšľajte. Katka, pomáhaj dámé!

A tak sa stalo, že o niekoľko minút Lavota so Sylviou a s batohinami sedeli v saniach a o pol hodinky vstúpili do kaštieľa starého Chriašteľa, kde v kozube priestrannej izby horel oheň, kde bolo teplo a kde v kúte stál vianočný stromček. Na stôl prišlo hned hriatie a spoločnosť sa živo rozhovorila, hoci Sylvia mohla hovoriť iba s Katkou, ktorá jediná vedela z domáčich po francúzsky.

(Pokračovanie na 6. str.)

POLITBYRO ÚV PZRS

WŁADYSŁAW GOMUŁKA JÓZEF CYRANKIEWICZ
I. tajomník ÚV PZRS

EDWARD GIEREK

BOLESŁAW JASZCZYK
tajomník ÚV

STEFAN JĘDRYCHOWSKI

ZENON KLISZKO
tajomník ÚV

STANISŁAW KOCIOŁEK WŁADYSŁAW KRUCZEK

WŁADYSŁAW KRUCZEK

IGNACY LOGA-SOWIŃSKI MARIAN SPYCHALSKI

RYSZARD STRZELECKI
tajomník ÚV

JÓZEF TEJCHMA
tajomník ÚV

KANDIDÁTI POLITBYRA ÚV

MIECZYSŁAW JAGIELSKI PIOTR JAROSZEWICZ

MIECZYSŁAW MOCZAR
tajomník ÚV

JAN SZYDLAK
tajomník ÚV

ČLENOVIA SEKRETARIÁTU ÚV

STEFAN OLSZOWSKI

ARTUR STAREWICZ

MILIÓNY

16. minulého měsíce skončil po šesti pracovitých dnech ve Varšavě V. sjezd PZPR. Zúčastnilo se ho přes 1700 delegátů a dále zástupci komunistických a dělnických stran 40 států.

V průběhu šestidenní diskuse vystoupilo 86 delegátů reprezentujících všechny oblasti země, společenské a odborářské skupiny. Všichni jsme měli možnost seznámit se přímo prostřednictvím televizních a rozhlasových přenosů a také každodenního tisku se sjezdovou náplní, již tvořily základní ideové, politické, ekonomickospolečenské a kulturní problémy země. Ovocem široké stranické diskuse je Usnesení, které bylo přijato posledního dne zasedání a které určuje směry působení strany na úseku společenskohospodářského rozvoje státu, socialistické demokracie, osvěty a kultury. Usnesení zpřesňuje postoj PZPR k aktuálním problémům mezinárodního dělnického hnutí a k politické situaci ve světě. Usnesení zdůrazňuje, že hlavním úkolem v dalším rozvoji socialistické výstavby a socialistické demokracie je upevnování vedoucí úlohy Polské sjednocené dělnické strany.

Sest dní naplněných po okraj. Široký obraz promítnutý ve zprávě KC, 86 zúčastněných ve sjezdové diskusi, projevy zástupců bratrských stran. Usilovná práce při usnesení sjezdu a změnách ve stanovách strany. Volby nových vedoucích činitelů PZPR. A hluboký, burcujičí vědomí a hovořící k srdcím konečný akcent

— projev Władysława Gomułky posledního dne sjezdu.

Sjezd zvolil 91 členů KC PZPR, 91 zástupců členů KC a 29 členů ústřední revizní komise (složení uveřejnil rozhlas, televize i denní tisk).

Sjezd schválil změny stanov a přijal usnesení. Na prvním plenu KC PZPR byly provedeny volby 12 členů politbyra

ŁĄCZĄ NAS WSPÓLNE CELE SOCJALISTYCZNE

PRZEMÓWIENIE Z-CY CZŁONKA PREZYDUM SEKRETARZA KC KPCZ tow. JÓZEFA LENARTA

Pozwólcie mi pozdrowić Wasz Zjazd w imieniu Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Czechosłowacji. Szczerze Wam życzymy, aby Wasze obrady, które określają główne kierunki polityki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i dalszego rozwoju, osiągnęły pełny sukces.

Narody Polski i Czechosłowacji są nie tylko bezpośrednimi sąsiadami, lecz łączą je także wiele podobieństw. Tak jak naród polski, Czesi i Słowacy daliły także przez całe stulecie do urzeczywistnienia samodzielniego bytu. Pod istotnym wpływem Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej uzyskali niepodległość w 1918 roku. Polityka rządów burżuazyjnych, orientująca się na zachodnich sprzymierzeńców, nie była jednak w stanie zabezpieczyć w sposób trwały samodzielnej egzystencji ani Polski ani Czechosłowacji. W okrutnej walce z hitlerowskim faszyzmem przyjaźń naszych narodów ponownie odrodzała się i umacniała. Po zwycięstwie nad hitlerowskimi Niemcami, w którym decydującą rolę odegrał Związek Radziecki, w Polsce i w Czechosłowacji powstały warunki, w których lud mógł sam zadecydować o swoim losie.

Oba nasze państwa wkraczyły na drogę budownictwa socjalistycznego, a obronę swojej niezawisłości oparły o Związek Radziecki i wspólnotę krajów socjalistycznych. Dzięki temu również w stosunkach między naszymi narodami zapoczątkowany został nowy etap. Stosunki te nie są oparte na koniunkturalnych interesach i spekulacjach feudalnych bądź burżuazyjnych władz, lecz na trwałych i szczerzych interesach mas pracujących naszych narodów. Łączy nas to co najistotniejsze, co gwarantuje przyszłość naszych narodów, to jest wspólne cele socjalistyczne

i wspólna obrona osiągniętych zdobyczy. Dowodem tego jest wzajemnie korzystny rozwój braterskich stosunków czechosłowacko-polskich w ciągu ostatnich ponad 20 lat. Układ o Przyjaźni, Współpracy i Wzajemnej Pomocy, który został podpisany 1 marca ubiegłego roku tu, w Warszawie, umocnił związki sojusznicze wynikające z układu z 1947 roku. Układ ten stworzył dogodne przestránki dalszego rozwoju czechosłowacko-polskiej współpracy we wszystkich dziedzinach. Niezależnym od wszystkich chwilowych problemów jesteśmy nadal szczerze zainteresowani w tej współpracy.

TOWARZYSZKI I TOWARZYSZE!

Powiec otwarcie, partia nasza w chwili obecnej nie znajduje się w łatwej sytuacji. Stoi przed nią zadanie dokonania szczegółowej analizy i oceny rozwoju sytuacji w partii i w całym społeczeństwie na przestrzeni ubiegłych lat, a zwłaszcza w tym roku. Chcemy udzielić poparcia wszystkiemu, co w dotychczasowym rozwoju torowało drogę dalszemu postępowi i umocnieniu społeczeństwa socjalistycznego, co przy respektowaniu i wykorzystywaniu specyficznych warunków Czechosłowacji było zgodne z ogólnymi prawidłowościami budowy socjalizmu. Z drugiej strony jednak chcemy odrzucić wszystko to, co stało na drodze tego rozwoju. Na tej zasadzie dążymy do zjednoczenia wszystkich zdrojowych sił w partii, do wzmacniania jej kierowniczej roli, jej zdolności działania, tak abyśmy w oparciu o socjalistyczną bazę marksistowsko-leninowską umocnili więź partii z ludem pracującym. Leży to w najbardziej powstawnym interesie naszego dalszego socjalistycznego rozwoju, a także w interesie uzdro-

SPOJENÉ S IDEJÍ A PROGRAMEM STRANY

KC, jejich čtyř zástupců a byl ustaven devíticílený sekretariát KC (seznam uvádíme zvlášť) a dále 36členná ústřední komise stranické kontroly. Prvním tajemníkem KC byl zvolen opětne Władysław Gomułka.

Ani ti, kdož byli přítomní v Kongresovém sálu těch šest dní a pozorně naslouchali, nemohou ještě obsáhnout mnohost a různorodost problémů, zhodnotit všechny, někdy kritické, posudky a množství návrhů obořených v diskusních příspěvích. Celkem dokumentace V. sjezdu bude hodnotným materiélem na dlouhou dobu především pro stranické organizace, ale také pro jiné společenské organismy, které tvoří FJN, pro všechny, kdož působí ve veřejném životě. A nejdůležitější plod hromadné práce sjezdu, jeho Usnesení, bude vbrzku uveřejněno. Toto usnesení určuje program, o němž řekl I. tajemník KC obrazujíc se ke sjezdu i k nově zvoleným stranickým instancím: „Musíme tento program činnosti učinit vlastností všeckých členů strany a s jejich pomocí majetkem celého národa.“

Které otázky z toho množství sjezdové tématiky zdůraznit v prvním článku?

Nejdříve — základní pravda: v současné době neexistuje jiná polská politika, která

by zaručovala národu nezávislou existenci, pokrok a rozvoj, než již čtvrt století uskutečňovaná politika dělnické strany; nejzivotnější zájmy naší země jsou spojeny se socialismem.

Ze to stále opakujeme a že milióny Poláků jsou o tom přesvědčeny? K této pravdě je však nutno se opět a opět vracet nejméně z tří ohledů.

Odpůrci socialismu a vrazi Polska neprestali a neprestanou podkopávat tento základ naší politiky. Rozhodně nebezpečí z dálka vytyčeného cíle: změnit existující stav věci ve středovýchodní Evropě a tedy i v Polsku. S určitou nadějí na úspěch zavedli tolik nákladních prostředků destrukčnímu působení a ovlivňování základní myšlenky i názorů veřejnosti v socialistických státech. Stará kapitalistická forma existuje, bude dlouho existovat, a dokud existuje, nesleví z žádné — ozbrojené nebo psychologické — metody války. Budě nadále rozsvět nedůvěru, neshodu, bude využívat každé naší slabosti i každě chybou. Zadruhé — žijeme v období rozdílnosti a konfliktu uvnitř mezinárodního dělnického hnutí, probíhá diskuse, existují rozdíly názorů a v nových podmínkách, jiných než byly včera, je vytvářena solidarita na společné frontě. Je to složitá situace, za níž tím více potře-

bujeme si uvědomit to, co je nejdůležitější: že dobro polského pracujícího lidu a našeho státu jsou nerozlučitelně spojeny s nerozborností a jednotou socialistické soudržnosti národu.

Zatřetí nutno připomenout tu skutečnost, že polovinu naší společnosti tvoří již mladé pokolení Poláků, vyrůstající v jiných podmínkách, bez zkušeností, které sbírali otcové. Dnes víme lépe než včera, že je potřebná veliká ideověvýchovná práce, prováděná novými metodami, aby si mladí hluboko a upřímně uvědomili často opakovou pravdu: dobro Polska a dobro socialismu je totéž.

V. sjezd byl novým potvrzením této základní zásady. Zasedání doprovázela stále průvodní myšlenka: jak nejlépe pracovat, aby politika strany dále posilovala nás socialistický stát a jeho spolupráci s bratrskými socialistickými státy, pro národní a internacionální cíle? Jak nejplněji pokrývat vztahy, které potřebují veřejnost a jak uspět rozvoji země v nadcházejících letech? Jaký konstruktivní program vypracovat?

Takovým programem práce je Usnesení V. sjezdu, k němuž se ještě vrátíme, zvláště k otázce zemědělské, po jeho uveřejnění. A nyní informace všeobecnější.

Určujíc ekonomické úkoly na dva roky — 1969/1970 — usnesení vytyčuje hlavní směry rozvoje Polska v nové éře 1971 — 1975 a formuluje nutné změny v plánování a řízení národního hospodářství. Další kapitola je věnována otázkám vědy. Lidový stát přisuzuje vývoji vědy a technickému pokroku velký význam a bude na tyto účely vynakládat stále větší částky. Je však nutné, aby práce vědců, jejich tvorivý a vynalezávý úmysl, byly pokud možno nejdůležitější spjaty s potřebami národního hospodářství a aby vedecké výzkumy byly soustředěny na úkoly nejdůležitější pro naši zemi. V době vedeckotechnické revoluce je nutno splnit tuto podmínu, aby se Polsko mohlo rychle stát státem bohatým a vysokým využitým.

V takto formulovaných úkolech vědy jsou obsaženy nejenom důležité hospodářské úkoly, ale také učlechtilá humanistická idea: tvorivá práce vědců, lidská vynalezávost, jejíž ovoce je určeno pro dobro pracujícího lidu, ne k shromažďování bohatství boháčů; bude se společně rozvíjet účast dělnické třídy a inteligence při vytváření stálých hodnot, a ne při díle ničení.

Zpráva KC a sjezdová diskuze se týkaly mnoha důležitých

tých ideových i politických otázek. Hlubší pohled na boj s revizionismem, který musí krájet současně s tvorivým vývojem marxistického myšlení. Jasné formulovaná zodpovědnost každé stranické organizace a každého člena strany za realizaci její politiky. Upevňování jednoty stranických řad a semknutí kolm nové zvoleného vedení na základě jednomyslné schváleného programu — to je hodnotný výsledek V. sjezdu.

Usnesení V. sjezdu určuje úkoly strany jako vedoucí síly národa již národ potřebuje. Strana bude moci uskutečňovat tyto úkoly upevňujíc jednotu svých řad za plné podporu dělnické třídy i celé společnosti.

„Důvěra lidu, důvěra dělnické třídy a národa nikdy neni dosažena zadarmo. Je nutno si ji zasloužit. A to ne slovy, ale činy, uskutečněním programu a usnesení strany“ — řekl na V. sjezdu Władysław Gomułka.

V průběhu čtvrtstoletí získala strana tuto důvěru ozbrojeným činem i revolučním postupem, tvořením a uskutečňováním nové polské politiky, věrnou službou národu a socialismu. Dosažené výsledky vytvořily velký kapitolu důvěry. Bude zmnhohonásoben uskutečňováním programu V. sjezdu.

wienia i umocnienia naszych stosunków międzynarodowych.

Rezultatem ubiegłych dwudziestu lat jest niewątpliwy fakt, że dźwięki wysiłku klasz robotniczej, chłopstwa i inteligencji w naszym kraju zbudowane zostały pod kierownictwem KPCz podstawy socjalizmu. Okres budownictwa socjalistycznego urzeczywiścił szereg żywotnych celów klasz robotniczej i wszystkich ludzi pracy. Czechosłowacja znalazła się wśród krajów najbardziej rozwiniętych pod względem gospodarczym i kulturalnym. W związku z rozwiązywaniem coraz to nowych problemów, które naświały realizaci podstawowych przemian klasowych i społecznokonomicznych, wystąpiło jednak równie szereg niepowodzeń, błędów i pomyłek. W rozwoju społecznym wywoływało to pewne poważne zakłócenia, a w gospodarcu narodowym nastąpiła nawet chwilowa stagnacja. Wywoływało to stale zwiększać się napiecie w społeczeństwie. W wyniku tego wzrastało niezadowolenie i krytyczny w partii i poza partią. Nieprzychylne podejście do rozwiązywania tych problemów prowadziło do wyraźnego spadku społecznej aktywności obywateli i instytucji. Coraz bardziej ujawniło się, że polityka partii, zwiazane ze wzgledem na brak dalekoszczęnego programu oraz sposób i metody jej pracy, nie stoją na poziomie obiektywnych potrzeb rozwoju socjalizmu w Czechosłowacji.

Plenarnie posiedzenie KC Komunistycznej Partii Czechosłowacji w styczniu 1968 roku stworzyło warunki do naprawy. Był to bezspornie krok pozytywny. Jednakże brak przygotowania partii do podolania tej nowej sytuacji, szybkie wysuwanie nagromadzonych i nie rozwiązywanych przez długi okres problemów — stanowiły jedną z przyczyn skomplikowanego rozwoju po styczniu.

Partia nasza zastanawia się díž nad swym postępuváním w tých měsících, ocenia co v tém rozvoju bylo pozytywné, co stanovilo vklad.

W interesie tých właściwie pozytywów, partia powinna przeanalizować na ile w dążeniu do naprawy błędů przeszlosci i w dążeniu do szybkiego usunięcia przeszkód w dalszym rozwoju naszego społeczeństwa, w dostatecznym stopniu przeciwdala temu, by jej szczerze zamiary mogły być nadużyte przez sily wrogie socjalizmu. Musimy konsekwentnie i wytrwale walczyć przeciwko temu, by w naszą politykę oraz w

jej realizaci w jakimkolwiek stopniu ingerowały sily antysocjalistyczne. Jesteśmy świadomi, že to niebezpečenstvo w dalszym ciągu istnieje i nie wolno go nie doceniac. Swiadectwem tego sa takze posuniecia, które nasz rząd i Słowacka Rada Narodowa zmuszone byly podjać w stosunku do tych, którzy brali udział w niedawnych wystąpieniach antyradzieckich w niektórych naszych miastach. Wyciągnięcie nauk i wniosków z całego rozwoju po styczniu będzie niewątpliwie głównym dążeniem przygotowywanego właśnie Plenum KČ KPCz, które ma opracować konkretny polityczny program działania partii w najbliższym okresie.

Nieodłączna część składowa tego naszego dążenia jest aktywnie współdziałanie na rzecz przewyciężenia aktualanych problemów i trudności w stosunkach z krajami socjalistycznymi. Sprawę tą uważa my z bardzo poważną. Jesteśmy jednak przekonani, że obecną sytuację przewyciężymy przy konsekwentnym postępowaniu naszej partii i przy wzajemnym zrozumieniu wszystkich zainteresowanych partii. Wymaga to pryncypialnego, stanowczego, ale jednakoczesne elastycznego podejścia.

Chciałbym podkreślić, že jako kraj socjalistyczny Czechosłowacja potwierdza swoje miejsce w aktualnej międzynarodowej klasowej międzynarodowej klasie światem imperializmu i socjalizmu. Poglądy wypowiadane gdziekolwiek i przez kogokolwiek, že moglibyśmy stać na uboczu, budejne o jakiej neutralności, uważa my za niesłuszne i stanowczo je odrzuciemy. Przyjaźń i sojusz ze Związkami Radzieckimi i innymi państwami socjalistycznymi, z całym międzynarodowym ruchem komunistycznym i robotniczym, widzimy nasz udział w dążeniach do zagwarantowania położenia i dalszego postępu przemian społecznych w świecie.

Będziemy konsekwentnie opierać się na deklaracjach bratysławskiej sześciu bratnickich partii krajów socjalistycznych oraz na wynikach rozmów czechosłowackoradzieckich i porozumień z sierpnem i październikiem br.

Chcemy koordynować naszą politykę zagraniczną ze wspólnymi interesami państwa socjalistycznych jako całości, wspólnie przedstawiając się agresywnym imperialistycznym akcjom, szczególny-

nie za próbom zmiany porządku, ukształtowanego w Europie po drugiej wojnie światowej, coraz mocniej forsowanym przez militarnistyczne i odwetowe koła zbrojnych Niemiec.

Będziemy nadal udzielać pełnego poparcia sprawiedliwej walce narodu vietnamskiego. Czechosłowacia będzie wywierać razem z państwami socjalistycznymi nacisk na uregulowanie sytuacji na Bliskim Wschodzie w myśl rezolucji Rady Bezpieczeństwa z listopada 1967 roku.

Zgodnie z wolą, internacionalistycznym poczuciem i tradycjami naszej partii, chcemy dalej umacniać przynależność zarówno do wspólnoty krajów socjalistycznych, jak i całego międzynarodowego ruchu komunistycznego w walce o pokój, przeciwko imperializmowi oraz o prawa mas pracujących na całym świecie.

Jesteśmy szczerze zainteresowani i chcemy aktywnie uczestniczyć w pomyślnym przygotowaniu i przeprowadzaniu międzynarodowej narady partii komunistycznych i robotniczych, ponieważ naszym zdaniem przyczyni się ona do umocnienia jedności działania partii komunistycznych i robotniczych oraz do zaspakienia wszystkich sil antyimperialistycznych.

SZANOWNE TOWARZYSZKI I TOWARZYSZE!

Chciałbym Was na zakończenie zapewnić, że w nierozałącznej braterstwie współpracy ze wszystkimi tymi, z którymi łączą nas podstawowe interesy klasowe — ze Związkami Radzieckimi i innymi państwami socjalistycznymi, z całym międzynarodowym ruchem komunistycznym i robotniczym, widzimy nasz udział w dążeniach do zagwarantowania położenia i dalszego postępu przemian społecznych w świecie.

Jedność i siła krajów socjalistycznych, która zabezpiecza ich dalszy rozwój socjalistyczny, jest jednocześnie optymalną gwarancją bezpieczeństwa Czechosłowacji i jej socjalistycznej przyszłości.

Niech nadal rozwija się współpraca między Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną i Polską Rzeczypospolitą Ludową, między KPCz i PZPR!

Niech coraz bardziej umacnia się międzynarodonalistyczna jedność i współpraca partii komunistycznych i robotniczych całego świata!

PLÉNUM ÚV KSS

G. HUSÁK O OBDOBÍ PLNÉM KRAJNOSTÍ A KONTROVERZÍ

(PAP). Podle agence ČTK se v úterý sešlo v Bratislavě plenum UV Komunistické strany Slovenské. Referát na plenum pronesl I. tajemník UV KSS G. Husák.

G. Husák ve svém referátu hořel o uplynulém období ve straně i ve společnosti, o období „nesmírně komplikovaném, plném krajnosti a kontroverzí“. G. Husák zdůraznil, že základem pro další práci strany na Slovensku je politická direktiva nedávného pléna UV KSS. Prohlásil, že hlavní dokumenty tohoto pléna — referát A. Dubčeka, rezoluce a další rozhodnutí byly připraveny za účasti UV KSS a že je UV KSS plně podporuje. Souhlasíme s tímto dokumentem — řekl Husák — a zavazujeme se, že je budeme soustavně uskutečňovat.

V odpoledních hodinách probíhalo na plenum UV KSS diskuse k referátu G. Husáka. Zasedání se zúčastnil člen presidia UV KSS, předseda vlády O. Černík, který se účastní práce pléna z pověření presidia UV KSS.

PLÉNUM UV KSCS

V dňoch 14.—17. novembra trhalo sa v Prahe plenum UV KSCS na ktorom referát prednesol I. tajomník UV A. Dubček. Plenum schválilo kádrové zmeny v stranickom apparáte a zvolilo 8-členný Výkonný výbor Predsedníctva UV KSCS, ktorého členmi sú: O. Černík, A. Dubček, E. Erban, G. Husák, S. Sádovský, J. Smrkovský, L. Štrougal a L. Svoboda. Plenum schválilo rezolúciu. Nakolko správy z plena prichádzajú vo chvíli ked' uzavávajú toto číslo vrátme sa k nemu v budúcom čísle. Podrobne zprávy prináša denná tlač.

„RUDÉ PRÁVO“ O STYČÍCH POLSKA S ČESKOSLOVENSKEM

(PAP). Československý tisk, rozhlas a televize běžně informovaly o průběhu V. sjezdu PZPR. Ústřední orgán KSC, deník Rudé právo zjišťuje, že sjezd byl důležitou událostí nejenom pro Polsko, ale také pro celé mezinárodní dělnické hnutí. Autor komentáře vidi v diskusi sjezdu dva hlavní průdaje. Na jedné straně bylo hovořeno o problémech národního hospodářství, na druhé straně o problémech ideologickej. Diskutující se zabývali otázkami ideologickými, zajímali se především o problém boje s revisionismem a s protisocialistickými silami. Deník se zmiňuje, že v této souvislosti bylo nejdříve hovořeno o událostech v Československu. Deník klade otázkou, jak se v budoucnosti budou vyvjet styky mezi oběma státy a mezi PZPR a KSC. „Z průběhu a výsledků sjezdu a také podle četných rozhovorů s delegáty — čteme v Rudém právu — lze vycítit ve Varšavě snahu o opětne sblížení.“

Deník zjišťuje, že uvitací projev předsedy delegace KSC na V. sjezdu PZPR J. Lenárta byl přijat velmi příchylně. (Pro nedostatek originálního textu projev J. Lenárta uveřejňujeme polsky). „Byla především aprobována ta část projevu, v níž jménem naší strany ujistil, že ve spojení se socialistickými státy, ve spolupráci s nimi vidíme náš podíl na zajištění míru a pokračování v uskutečňování společenských proměn na světě.“

VATRY NA 50. VÝROČIE

Pri príležitosti 50. výročia vzniku Poľska, 50. výročia vzniku Československej republiky a vyhlásenia federácie v ČSSR na Spiši a Orave zahoreli vatry. Organizátorom oslav bol Ústredný výbor Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. Vatry zahoreli v nedeľu 27. októbra tr. Naši korespondenti pišu:

ZELÓW

Dne 20. října 1968 se konala v Zelově v kulturní místnosti Společnosti schůze věnovaná V. sjezdu PZPR 50. výročí prohlášení Československé republiky, 51. výročí Velké říjnové socialistické revoluce a 25letí Vojska polského. Schůzi zahájil předseda Oddílu KSCas v Zelově krajana Jan Nowak. Tajemník výboru, krajana Waclaw Luščinský, uvítal hosty a přednesl referát, tématicky spojený s těmito slavnostními výročími.

Po jeho projevu vystoupily mládežnické soubory, řízené instruktorem Jerzym Zagórkým a předvedly recitační a hudební pásma, zabarvené folklórem.

Schůzi poctili svou přítomností: s. Aleksander Rybałow — vedoucí úřadu vnitřních záležitostí WRN v Lodži, s. Józef Olżewski — vedoucí oddělení vnitřních záležitostí PRN v Lasku, s. Józef Rogus — vedoucí kulturního oddělení PRN v Lasku a krajana Jan Ondica — tajemník UV naší Společnosti, který hovořil o úspěších Poľské lidové republiky za vedení Poľské sjednocené dělnické strany, dále o situaci v Československu a také o různých otázkách, týkajících se Společnosti.

Po jeho projevu tajemníká UV Společnosti se rozvinula diskuse, již se zúčastnili také naši pozvaní hosté z Lodže a z Lasku.

Hlavním tématem diskuse byla otázka stavby kulturní místnosti v Zelově, v níž by se mohla scházet mládež. Výbor na své schůzi ještě jednou projedná tuto záležitosť a podá zprávu oblastním orgánům v Lodži, Lasku a v Zelově a také UV Společnosti a redakci.

WACŁAW LUŠČIŃSKI

KACVIN

Zahoreli vatry, zašumeli lesy, tak sa to spieva v ľudových piesniach. Dobre sa pamäťame na zrod našej Spoločnosti. Naša Spoločnosť prežila mnoho, ako vieme v priebehu 20-ročného pôsobenia, ktoré sme oslavili minulý rok. Tento rok sme znova zapálili symbolické vatry, ktoré zdôrazňujú to, že sa hlásime k svojej národnosti, že ľudová vláda uznáva naše práva. Naša vatra, hoci skromná, predsa priopomíala, že v Československu bola vyhlásená federácia a že uplynulo už 50 rokov od vzniku republiky. Ale to nie je všetko. Pálili sme vatru zarovneň v čase, keď v Poľsku Poľská zjednotená robotnícka strana a s ňou celý národ sa chystali na V. zjazd a na svojich pracoviskách pracujúci prijímali záväzky pre uctenie zjazdu našej strany. Členovia našej miestnej skupiny KSCas v Kacvine plne chápú svoje povinnosti. Povinnosti u nás sa plní nie vo fabrikách, ale na roli, na našej každenej pôde pod Tatrami, aby zvýšiť živočisnú výrobu, aby dochádzalo viac mása pre našich pracujúcich. Mysleli sme na to všetko a spominali sme veľa počas toho krátkeho času po prečítaní referátu a kym dohorela naša vatra. Mysleli sme aj na našich krajanov, ktorých nžiet medzi nami. Na tých krajanov, ktorí obetavo pracovali a venovali veľa sile našim národnostným menšinám, českej aj slovenskej. Nezabúdame na naše krásne slovenské piesne, na našu materčinu, veď sú to naše životné otázky. Na Spiši a Orave žije asi 25 tisíc príslušníkov našej menšiny, preto aj musíme všetci spoločne pracovať tak, v rámci kultúrnej činnosti našej Spoločnosti, ako aj pri svojpomocných práciach, aby naše vatry vzplávali nielen tento rok, ale aj na budúci, aby podčiarkli našu prácu pre celonárodnú vec.

ANTON PIVOVARCIK

KREMPACHY

V našej obci vatra horela na kopci Gin. Zapálili ju kr. kr. Fr. Lukaš a Val. Bryžeka. Keď vatra dohorela oslavu pokračovali pri hasičskom skladišti v obci. Tu všetkých zúčastnených a predovšetkým súdr. Z. Kitu z ministerstva vnútra a súdr. Andrzeja Gajdu z Vojvodského národného výboru z Krakova privítal kr. V. Krištofek. Slávnost sa zúčastnili aj naši krajania zo

Spišskej Belej zo Slovenska. Dychovka pod vedením V. Kovalčíka zahrála Internacionál a kr. Krištofek prečítal príležitotný referát. Nasledovali výstupy detského súboru z V. triedy pod vedením riaditeľa školy J. Kriščika, potom vystupoval dievčenský súbor so spevom a tancom pod vedením kr. Galuša. Bola aj veselica, na ktorej sa všetci veselovali do 3 hod. po polnoci.

ALOJZ GALUS

ČIERNA HORA

Vatru zorganizoval predseda KSCas kr. Milan Sebastian s pomocou učiteľov a žiakov základnej školy č. 1. Slávnosť zahájil kr. M. Sebastian, príležitostný referát prednesol učiteľ — Jezierčák František. Na slávnosť prišiel aj tajomník obecného výboru PZRS súdr. Stanislaw Piszczeck. Riaditeľ školy Buda Jan mal prejav v ktorom hovoril a zvážkoch spájajúcich Poľsko a Československo. Po prejavoch vystupil súbor žiakov zo školy č. 1 s pesničkami a deklamáciami v slovenčine a poľtine. Výstupy pripravila učiteľka miestnej školy Helena Budová. Bolo pekné počasie a vatra sa teda vydarila.

MILAN SEBASTIAN

HORNÁ ZUBRICA

Vatry sa zúčastnilo asi 70 osôb. Miestny divadelný krúžok predviedol potom hru „Aké dedo dcéru vydával“. Po oficiálnej a umelcnej časti bola tanečná zábava, ktorou sa zúčastnilo asi 150 osôb. Zábavu organizoval Marian Knapczyk.

SOLAVA JOZEF

NEDECA-ZÁMOK

Zapálenia vatry sa zúčastnil tajomník obecného výboru PZRS súdr. Józef Kiedziuch, hajník Józef Jama, ako aj predseda výboru GS z Nižných Lapš Ján Florák. Príležitostný prejav mal Ján Piontek. Mládež spievala ľudové piesne. Oslavy pri vatre pokračovali do neskôrvečera.

JAN PIONTEK

VEL'KÁ LIPNICA — PRIVAROVKA

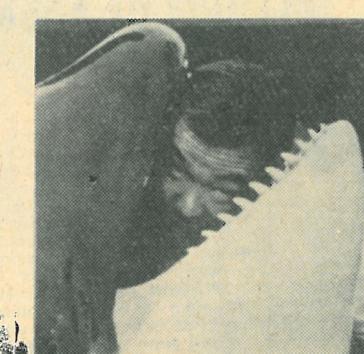
V našej obci dňa 3.XI. t.r. ko- nalo sa slávnostné odovzdanie do užívania novej budovy prezidia obecného národného výboru. Slávnosti sa zúčastnil tajomník UV KSCas ako aj členovia miestnej skupiny O 12 hod. bola slávnostná akadémia na ktorej bol prečítaný aj referát.

SPIRKA ANTON

A ŘÍKÁ SE JÍ „ZABIJÁK“

Jsou velryby neškodné a jsou velryby, které jsou postrachem nejen mořských živočichů, ale i člověka. Jednomu, asi nejnebezpečnejšímu druhu, se říká „velryba zabiják“. Tím větší je v mořském akváriu v americkém San Diegu senzace. Vychovali zde totiž samičku tohoto druhu velryby po způsobu delfínů (jichž je ostatně příbuzná) ve vynikající a poslušného akrobata. Samu, jak se velryba jmenuje, je dlouhá čtyři a půl metru a váží třicet centů. Je tak krotká, že vozí svého pěstouna po vodě a dokonce poslušně otevře tlamu, aby do ní mohl její druhý pěstoun vložit hlavu. A přitom tyto ostré zuby dovedou rávit na širém moři z jiných velryb, mravů a delfínského masa. Reditelství

se poštěstilo chytit další mládě tohoto druhu, samečka, a doufají, že jednoho dne si zařídí nejpodivuhodnejší chov krotkých mořských šelem.

DOMČEKY BUDÚCNOSTI?

Tak by mal vyzerat domček pre oddych v lete — tvrdí Matti Suuronen, jeden z finských architektov. Domček je z ľahkých hmôt a váži tisíc kilogramov.

RAD

I JEHO MESTO

Ten prešporský zámok pekne maľovaný, čudujú sa z neho na Dunaj tí páni, čuduje sa z neho i záhorský šuhaj:

(Janko Kráľ: Duma bratislavská z Balad a piesní.)

Kedysi bol mohutným strážcom a veľkolepým sídlom panovníkov. Neskor, sústredovali sa tu slovenskí národní buditelia — Bernolákovci. Napokon slúžil ako kasárne. Od mája 1811, keď vyhorel, bol len opusteným pomníkom stredovekej architektúry. Rekonštruovaný a obnovený stal sa pred nedávnom stredobodom nielen domácej, ale aj vonkajšej pozornosti, keď sa na ňom slávnostne podpisovalo akt ústavy o federalizácii Československa.

Stvorhranná budova bratislavského hradu týči sa nad hladinou Dunaje, na najjužnejšej terase skalnatého brala Malých Karpát. Jeho múrmami kráčali dejiny už vtedy, keď Rimania posunujúc svoje hranice až k Dunaju postavili si na miestne, kde bol prastarý brod na ceste do Podunajskej nižiny pevnosť, aby bola akýmsi predmostím na území, po ľavej strane Dunaja, a aby ako strážna veža chránila pred barbarmi hlavný tábor 15. rímskej legie. Po zániku rímskeho impéria bratislavská strážnica až do 9. storočia prechádzala z rúk do rúk. Napokon, niekde v 6. storočí osídliili sa tu Slovania, ktorí neskôr utvorili Veľkomoravskú ríšu. Bratislavské hradisko sa stalo časťou tejto sústavy a spolu s Devínom strážilo tzv. Devinskú bránu. Po páde Veľkej Moravy sa ocitol v rukách uhorských kralov, a ešte za Márie Terézie stadiaľ sa riadili osudy celého Uhorska.

Najstaršou historickou správou o bratislavskom hrade je stručný záznam v solnohradských letopisoch, kde sa spomína, že roku 907 pri ňom utrpeli bavorské vojská veľkú porážku od maďarských družín.

Vtedy bolo hradisko opevnené staroslovanským valom s drevenou konštrukciou vyplnenou hlinou. Opevnenie využilo vhodnú konfiguráciu terénu, ktorú potom sledujú i neskôr romanské a gotické hradby. Vo vnútri hradiska na začiatku tohto tisícročia sa nachádzali kamenné obytné objekty a trojlodná bazilika z 9. stor., široká asi 13 metrov. Po oboch stranách tohto jedného z prvých kostolov na tomto území, nachádzalo sa rodové pohrebisko.

Najstaršie písomné zprávy hovoria aj o stavbe hradnej fary a objektov bratislavského prepoštstva, na hradnom návrší, ktoré tu bolo do začiatku 13

5 MANZELSKÝCH DIALÓGOV

— Stáva sa, že máte so ženou rozdielne názory?

— Prirodzene, lenže moja žena nič o tom nevie...

* * *

— Je vaša manželka šetrná?

— Niekedy. Na svoje 35. narodeniny zapálila napr. len 29 sviečok.

* * *

— Co dávate manželovi, ak mu domáci obed nechutí?

— Klobúk a kabát.

* * *

— Ja vaša manželka stále taka krásna ako bola?

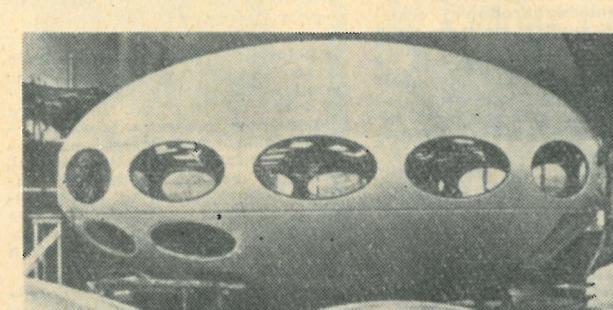
— Asi áno, lenže trvá to o pol hodiny dlhšie...

* * *

— Moja manželka má najhoršiu pamäť na svete.

— Všetko zabúda?

— Nie, všetko si pamäta!

stor. Presnejší popis hradu obsahuje list Bélu IV., ktorý krátko po tatarskom vpáde v r. 1245 udelil majetky úradníkom bratislavského hradu za postavenie veľkej obytnej veže na hrade.

Táto zpráva je najpresnejším údajom o 500-ročnom období hradu, od siovanského hradiska až po feudálny hrad. Spomínaná veža neskororomanských architektúry patrí medzi najväčšie stavby tohto druhu v Karpatskej kotline. Bola postavená na najvyšom mieste hradného návršia z lomového kamene spojeného vápnom. haseným priamo v mure. V 15. storočí obrannosť tejto veže bola posilnená ďalšou kamennou vežou, postavenou do hradieb, ktorá ostala dodnes a je známa ako „korunná veža“. V tej časti veže bola strážená roku 1784 kráľovská koruna z krajinskými klenotami.

Bratislavský hrad neboli dielom jedného majstra a jednej generácie. Behom storočí bol niekoľkokrát rozširovaný, prestavovaný a upevňovaný. Podľa analógov prvej väčšej prestavby bola prevedená v polovici 15. storočia, keď kráľom Uhorska sa stal Žigmund Luxemburský. Tedy po odstránení starších objektov bol vystavený nový hrad, ktorý sa v štvorhrannej podobe zachoval podnes. Vystriedali sa tu tiež rôzni uhorskí panovníci, ktorí vládli na Slovensku a neskôr aj Habsburgovci. Na hrade v 1207 r. sa narodila dcéra kráľa Ondreja II. neskôr vyhlasená za svätú. Tu sa tiež zasnúbil český kráľ Přemyslav. Otakar II. z Kunhotu, vnukom kráľa Bélu IV., dcérou ruského veľkoknieža Rastislava Michailoviča. Tu v 1291 r. vládol aj Matúš Čák Trenčiansky, a v prvej polovici 15. stor. viedli sa na hrade rokovania medzi kráľom Žigmundom a vodcom husitských vojsk. Prokopom Veľkým. Neskôr hrad mal tiež návštevy, ruských cárov Petra Veľkého a Alexandra. V Bratislave bola tiež podpísaná mierová zmluva medzi Napoleonom a Františkom I.

Bratislavský hrad s mestom vždy tvoril a tvorí jeden organický celok. Už v roku 1291 privilégium Ondreja III. povýšilo Bratislavu na mesto. Postupne Bratislava stáva sa významným obchodným centrom na západnom pohraničí Uhorska, umožňujúcim styky cez dunajský brod s ostatnými krajinami. V roku 1465 mesto dostáva aj chyrnú univerzitu — Academiu Istropolitanu. Keď po známej bitke pod Moháčom turček vojská obsadili veľkú časť Uhorska i s hlavným mestom Budínom, kráľ Ferdinand I. vyhlásil v r. 1536 Bratislavu za hlavné krajinské a kráľovské sídlo Uhorska. Tým sa Bratislava dostáva do popredia nielen uhorského, ale aj európskeho politického diania ako sidelné, snemovné, hlavné a korunovačné mesto Uhorska. Korunovalo sa v nej 11 kráľov a 8 kráľovien habsburskej dynastie. Na hrade boli zároveň prevedené renesančné a neskôr barokové prestavby.

Ked' druhu vlnu tureckého náporu na Viedeň v r. 1683 porazili vojská kráľa Jána Sobieskeho, uvoľnila sa celkove politická situácia a neskôr dôležité úrady boli preložené z Bratislavu do Budína. V roku 1786 bol na hrade umiestnený ústredný seminár. Tu študovali aj oravský rodák Anton Bernolák a tu vzniklo významné pre slovenský národ literárne hnutie za spisovnú slovenčinu a národné obrodenie — bernolákovské hnutie, ktoré predchádzalo štúrovské hnutie čím sa vlastne začalo formovanie moderného slovenského národa. Keď bol roku 1802 seminár prenesený do Trnavy, hradne miestnosti boli zariadené na veľkú kasáreň.

Bratislava aj v tomto období nestratila postavenie významného strediska prebúdzajúceho sa slovenského národa. Tu začali vychádzaf Štúrové Slovenské Národnje Novini v r. 1845. Tu sa tiež konali niekoľké verejné zhromaždenia a štrajky bratislavských robotníkov proti sociálnej a národnej rakúsko-uhorskej nadvláde, a tu proletariát vyjadroval svoju solidaritu s udalosťami Októbrovej revolúcie v Rusku.

Keď novú renesanciu, akú zažila Bratislava, ked sa stala hlavným mestom Slovenskej krajiny v prvej ČSR pretrhli roky II. svetovej vojny, osudy mesta boli zase úzko späť s bojom slovenského národa proti fašistickému režimu. V Bratislave v 1943 r. vznikol ilegálny UV KSS a ilegálna SNR. A už dva dni po bezprostrednom boji v ktorom 4. apríla 1945 oddiel sovietskej armády oslobodili Bratislavu, vznikol tu prvý oficiálny Narodený výbor. 18. februára 1948 Bratislava s celou krajinou začala novú historickú etapu svojho vývoja. Sústredil sa v nej politický, kultúrny a hospodársky život uvedomelého slovenského národa, ktorý vízne vicročil na cestu budovania socializmu.

Po požiari, ktorý 30. mája 1811 zničil hrad aj so susednými stavbami a značnou časťou podhradia, dlhé roky pestol a hrozila mu úplna skaza. Až pred niekoľkými rokmi sa pristúpilo k jeho obnoveniu. Dnes sa hrad predstavuje už vo svojej niekdajšej podobe. Na obnovenom hrade zariadia Slovenské národné múzeum a časť prízemia a prvé poschodie bude slúžiť slovenskému parlamentu — Slovenskej národnej rade.

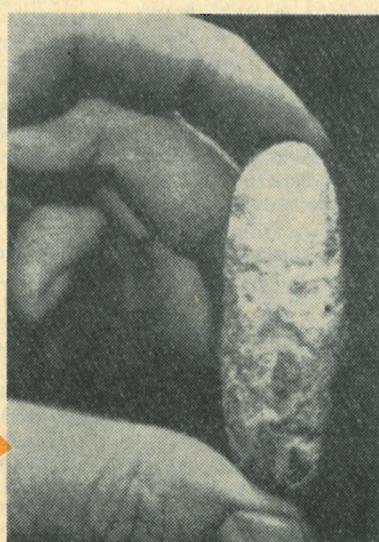
Bola prinávratená predošla krása hradu. A predsa v jeho műriskach sa kryjú vzácne tajomstva, ktoré od rokov historicko-archeologickej výskumu stále odhaluje a dopĺňuje doterajšie vedomosti o stavebnej činnosti na hrade a kontinuite jeho osídlenstva, odkrývajú sa rôzne renesančné a gotické výzdoby, nálezy hovoria o jeho slovanskom osídlení a o význame aký v dejinách hrad odohrával.

Z BREZOVEJ KÓRY

Vologodčina — ako volajú tento severný kraj Ruska — sa preslávila najmä umeleckými výrobkami z brezovej kóry. V dedinách okolo mesta Velikij Ustiug sa toto umenie dedí z otca na syna už celých dvesto rokov. Brezovú kóru lúpu na jar a spracúvajú, a potom ju lepia na drevo. Na snímke: ornament vyrezaný z brezovej kóry, ktorý zdobia rôzne spomienkové a pamiatkové predmety.

ZA NAJSTARŠI UMELECKÝ PREDMET

najdený v Azii (a azda na celom svete) považujú odborníci túto sošku. Nasli ju v Afganistane. Vedci odhadujú, že pochádza z pätnásťteho tisícročia pred našim letopočtom.

L'UDIA • ROKY UDALOSTI

- 5.XII.1836 — narodil sa Walerij Wróblewski, politický činiteľ, jeden z vodcov januárového povstania, r. 1871 generál Parížskej komunity (um. 1908).
- 6.XII.1906 — narodil sa predseda Státnej rady, maršal Marian Spychalski.
- 6.XII.1941 — Červena armáda začala víťaznu protiofenzívou proti hitlerovským vojskám pod Moskvou, bol to začiatok porážky nacistických vojsk.
- 6—13.XII.1945 — rokoval I. celoštátny zjazd PPR. Generálnym tajomníkom bol zvolený Władysław Gomułka.
- 6—7.XII.1945 — rokoval prvý zjazd ZMW.
- 7.XII.1941 — napadli Japonci Pearl Harbour, začiatok vojny proti USA a Veľkej Británii.
- 12.XII.1882 — narodil sa Jiří Mahen, český dramatický spisovateľ a dramaturg (um. 22.V.1939).
- 13.XII.1834 — zložil skladatel František Jan Skroup pieseň „Kde domov môj“ na slová J. K. Tyla, ktorá sa hrala prvý raz 21.XII.1834 na premiére „Fidlovačky“ v Prahe a neskôr sa stala českou štátnej hymnou.
- 14.XII.1918 — vznikli v Bratislave prvé komunistické organizácie.
- 14.XII.1939 — prvá masová exekúcia v Palmiroch na juho-východnom okraji Puszczky Kampinowskej. Fašisti tu vyvraždili viac ako 20 tis. Poliakov.
- 14.XII.1948 — II. zjazd PPR a XXVIII kongres PPS schválili uznesenie o zjednotení obidvoch strán.
- 15.XII.1919 — konala sa v Liptovskom Mikuláši masová manifestácia slovenského robotníctva, ktorá sa dožadovala socialistického Československa.
- 15.XII.1938 — zahynul Valerij Pavlovič Čkalov, ktorý v r. 1937 ako prvý preletej cez Arktídu zo ZSSR do USA (nar. 2.II.1904).
- 15.—21.XII.1948 — vo Varšave sa konal kongres robotníckej jednoty; zjednotením PPR a PPS bola vytvorená Poľska zjednotená robotnícka strana.
- 16.XII.1770 — narodil sa Ludwig van Beethoven, jeden z najväčších hudobných skladateľov sveta (um. 26.III.1827).
- 16.XII.1918 — vo Varšave sa konal zjednocovací zjazd SDKPiL a PPS-Pavice, ktorého výsledkom bol vznik Komunistickej robotníckej strany Poľska — KPRP, od 1925 roku KPP.
- 17.XII.1787 — narodil sa Ján Evangelista Purkyně, významný český biológ, zakladateľ histológie (um. 28.VII.1869).
- 17.XII.1897 — narodil sa Jozef Lada, významný český maliar a ilustrátor, autor známej ilustrácie k Dobrému vojakovi Svejkovi (um. 14.XII.1957).
- 17.XII.1897 — narodil sa Władysław Broniewski, jeden z najvýznamnejších súčasných poľských básnikov (um. 10.II.1962).
- 18.XII.1882 — narodil sa Samuel Zoch, slovenský národný buditeľ, prvý slovenský župán v Bratislave r. 1918 (um. 3.I.1928).
- 19.XII.1902 — Marconi zaviedol prvé bezdrôtové telegrafické spojenie cez Atlantický oceán.
- 19.XII.1906 — narodil sa Leonid Brežnev, generálny tajomník a člen predsedníctva UV KSSZ.
- 20.XII.1905 — moskovský soviet vyhľásil generálny politický štrajk, ktorý 23. decembra sa prerobil v ozbrojené povstanie.
- 21.XII.1850 — narodil sa Zdeněk Fibich, významný český hudobný skladateľ (um. 15.X.1900).
- 22.XII.1944 — na oslobodenom území Maďarska v Debrecíne utvorila sa prvá demokratická vláda Maďarska.
- 23.XII.1943 — Červená armáda začala na západ od Kijeva veľkú ofenzívnu na ktorej sa zúčastnila aj I. Československá samostatná brigáda v ZSSR.
- 24.XII.1798 — narodil sa Adam Mickiewicz, popri Slovákom najvýznamnejší poľský romantický básnik, bojovník za slobodu poľského národa (um. 26.XI.1855).
- 27.XII.1822 — narodil sa Louis Pasteur, významný francúzsky lekár a bakteriológ, objaviteľ séra proti besnoti (um. 28.IX.1895).
- 27.XII.1918 — vypuknutie veľkopoľského povstania.
- 27.XII.1939 — masová exekúcia 107 mužov, detí a starcov vo Wawrze pri Varšave, obeti fašistických zločinov v okupovanom Poľsku.
- 28.XII.1874 — otvorili v Paríži prvé kino na svete,
- 28.XII.1918 — v Zamošci vypuklo ozbrojené povstanie robotníkov a sedliakov namierené proti buržoáznej vláde.
- 28.XII.1963 — v Swierku pod Varšavou odovzdali do prevádzky tretí po Eve a Anne atomový reaktor Maryla.
- 30.XII.1874 — narodil sa Janko Jesenský, vynikajúci slovenský spisovateľ (um. 27.XII.1945).
- 30.XII.1942 — bitka Batalionov Chiopských pri Wojde.
- 30.—31.XII.1944 — v Lubline zasadol I. sedliacký zjazd za účasti 2 tis. delegátov, bol založený Zväzek Samopomoci Chiopskej.
- 31.XII.1877 — narodil sa Viktor Dyk, český básnik (um. 15.V.1931).
- 31.XII.1943 — Z iniciatívy poľských komunistov bola v ilegalite utvorená Celoštátna národná rada (KRN) — reprezentácia poľských pokrokových politických a spoločenských organizácií. 22.VII.1944 KRN povolala v Cheleme Poľský výbor národného oslobodenia (PKWN). 31.XII.1944 KRN povolala na miesto PKWN dočasného vládu PPR.

(Pokračovanie z 1. str.)

Po večeri už Lavota všetko vedel o pohostinej rodine. Starý Chriašteľ bol od svojej mladosti išpánom u akéhois pána, ktorý vyšiel navnivoč, a ostal mu len tento kaštieľ. Za dlhorčné služby daroval ho Chriašteľovi a on sám sa odsťahoval do Ameriky. A tak sa starý Chriašteľ so svojou sestrou a Katkou dostal do tohto veľkého domu, ku ktorému okrem veľkého parku nepatrila nijaká pôda. Obýval z neho len tri veľké izby na prízemí a ostatné izby i celé poschodie bolo za-

stavil, — ale potom sa stalo všeličo a zo mňa sa stal kantor v tejto našej dedinke. Áno, Katka má nádherný hlas a mala by si ho školif. Ale, pán môj, teraz vy povedzte, kto ste?

— Prečo — usmieval sa Lavota.

— Ukážte tie svoje husle, prosím vás.

Trasúcimi sa rukami nasadil si okuliare, potom vzal husle, nazrel do ich vnútra a s posvätnou hrôzou zašepkal:

— Stradivárky!

Potom stiahol oboče a ostro sa podíval na usmievavého Lavotu.

táto podobizeň! — zavolal s úžasom.

— Veď sa na tento portrét ponášate!

— Áno, i ja som si to všimla, nuž ale je to len náhoda, nevyvolávajme duchov zbytočne. Aby som pravdu poviedala, ani ma to nezaujíma, nepriznala by som sa viac k matke, ktorá ma vedela odhadif a opustif. Podľame ďalej, ukážem vám nádherný budoár.

Bola to malá miestnosť, ktorej steny a nábytok boli potiahnuté ružovou látkou. Lavota položil svietnik na stôl a vzal Katku za ruku. Pomaly si ju pritiahol k sebe, pohladal ju po vlásoch a potom ju pobozkal. Pritulila sa k nemu. V tom tichu bolo počuf ich tažké vydychovanie.

— Tak rád by som tu ostal s vami, Katka!

Vyprostila sa z jeho objatia.

— To nemôže byť. Vy patríte svetu. Musíte ísť ďalej a stále len ďalej za slávou, a ja budem rada, keď vám zase bude celý svet tleskať. Možno si vtedy aj na mňa spomeniete.

— Ešte sa k vám vrátim.

— Nevrátite sa, majstre. Tu bývajú veľké snehové závaje, zakrývajú k nám chodníky. A nehovorme už o tom... Som taká šťastná...

Vzala zo stola svietnik a odchádzala. Vrátili sa dolu na prízemie, kde bolo teplo a kde čakala Sylvia. Nesledoval ju zo zvesenou hlavou, s divným pocitom radosti a smútku, a keď večer vzal husle do rúk, sám cítil, že hra ako nikdy predtým.

Táto krátka epizóda v ružovom salónku bola a ostala ich tajomstvom a o nej hovorili ich zraky pri večernom domácom koncerte.

Na druhý deň Lavota so Sylviou odcestovali. Skôr však, ako odišli, povedal Lavota starému Chriašteľovi medzi štyrmi očami:

— Katka má nádherný hlas, keby si ho školila, bola by z nej jedna z najlepších speváčok na svete. Som o tom presvedčený. Ja viem, že na vaše pomery by sa to nedalo uskutočniť. A preto sa nesmiete nahnevať, keď vám na Katkine štúdia nechám desaftiť.

V tom čase desaftišť korún bol ohromný peniaž a preto starý Chriašteľ nechcel ani počuf o tom dare. Rukami-nohami sa bránil, červenal a blebol, zúril, plakal, smial sa, urazil sa, ale Lavota neustúpil, a tak sa starý konečne poddal. Musel slúbiť, že o týchto peniazoch nepovie Katke nikdy ani slovo.

Lavota odcestoval a do kaštieľa sa veru nikdy viac nevrátil. Prešlo ešte niekoľko rokov. Lavatova umelecká dráha vystúpila do závratných výšok. Zo svojich triumfálnych cest posielala do malej dedinky pozdravy, ale i tie za dlhé roky redili, až celkom prestali. O jeho úspechoch v ďalekom svete sa dočítali obyvatelia tichého kaštieľa len z novín.

Katka študovala v cudzine spev a Lavotovo proroctvo sa vyplnilo. Z Katky sa stala slávna speváčka, ktorej meno čím ďalej tým častejšie sa začalo zjavovať na plagátoch veľkých zahraničných divadiel. Vystupovala pod umeleckým menom Katarína Tarama.

Keď Katkina hviezda začala svietiť oslnivou žiarou, vtedy Lavotová hvieza začala zapadáť. Mal práve päťdesiat rokov, keď ho zastihla prvá pohroma. Stalo sa to na koncerte v Lisabone, na chvíľu mu ochrnula ruka. Bol z toho veľký poplach, a keď sa mu tieto krče zopakovali i na iných koncertoch, začal strácať istotu v hre, čo bolo najhoršie, aj sebadôveru. Pomaly sa stával mrzutým a trudnomyseľným. Hoci sa mu choroba nezváčšovala, prestal koncertovať. Sylvia ho v tomto čase opustila a nevďačné obecenstvo chytrou na neho zabúdalo...

Začal sa túta po svete bez ciera, rozhadzoval peniaze, hral v ruletových kasínoch a na dostiach, až jedného dňa zistil, že z veľkého majetku mu neostalo ani haliera. S trpkým úsmevom prijal potom miesto v orchestri viedenskej opery ako huslový sólista.

O niekoľko mesiacov nato viedenská opera pripravovala veľký koncert svetochrnej speváčky Kataríny Taramy. Celé mesto žilo v horúčkovitom očakávaní a divadlo už dva týždne pred koncertom bolo vypredané.

Katka Chriašteľová, čiže Katarína Tarama, pricestovala do Viedne tri dni pred koncertom, aby mohla mať niekoľko skúšok.

Hneď pri prvej skúške spoznala Lavotu. Srdece jej zabúšilo, keď pozrela do orchestra. Sedel apaticky medzi ostatnými hudobníkmi a hral. Lavota ju nespoznal. Nie div, veď toľké roky uplynuli už od toho zasneženého dňa, od tých krásnych bielych Vianoc, keď ju v ružovom budoári na niekoľko

minút privinul k sebe, a toľko všeličho sa postávalo! Z toho malého a skromného vidieckeho dievča vyrástla krásna žena.

Katka sa pred Lavotom neprezradila, ale po prvej skúške vyhľadala riaditeľa divadla.

— Pán riaditeľ, viete, že vo vašom orchestri hrá slávny virtuóz Ján Lavota?

— Áno, viem.

— A čo je s ním, nevie už hrať?

— Ale naopak milostivá. Viete iste o jeho chorobe, tá ho svojho času prinutila, aby sa vzdal ďalšej umeleckej činnosti.

— Áno, viem o tom, ale ako som dnes na skúške spozorovala, veď úplne ovládla svoj inštrument!

— Dokonale, práve tak ako pred rokmi, ale chyba je v tom, že strátil sebadôveru. Jeho choroba bola prechodná, ale srdce, precitlivené srdce mu nikto nevie vyliečiť. Hovorím vám, stratil sebadôveru.

— Sebadôveru, — vzdychla si Katka a zamyslene opustila riaditeľovu pracovňu.

Nadišiel deň koncertu. V celom divadle, v hľadisku, v orchestri a na javisku, bolo bádať, že viedenská opera má dnes slávný večer.

Zdvihla sa opona a Katarína Tarama vystúpila na javisko. Privítal ju búrlivý potlesk a ešte väčší a mohutnejší po každej árii.

Keď dospejvala svoju poslednú áriu a obecenstvo prepuklo v búrlivý aplauz, ktorý otriasol celým divadlom a nemal konca, vtedy slávna umelkyňa zdvihla ruku. Bolo zjavné, že chce niečo obecenstvu povedať. V hľadisku nastalo ticho.

— Milé obecenstvo! — začala usmievavo a jasným hlasom. — Ďakujem za ováciu, ktorou ste ma poctili, a na odplatu mám pre vás milé prekvapenie. Tam niekde ďaleko od nás v slovenských Karpatoch viac ako pred dvesto rokmi zrodila sa z hučania hôr, zo spevu vtákov a z vôle poľných kvetov čarobná pieseň neznámeho skladateľa. Svihrovská pieseň.

Lavota prekvapene zdvihol hlavu.

— Najlepším interpréтом tejto piesne bol a zostáva, — pokračovala Katka ďalej, — slávny huslista Ján Lavota, ktorý touto piesňou ani nie tak dávno očaril celý svet a ktorého prosíme a prosíme my všetci, aby nám ju zahrál.

Pohybom ruky ukázala do orchestra a zvýšeným hlasom sa mu prihovorila:

— Maestro Ján Lavota, prosím vás a prosíme vás obecenstvo, aby ste vystúpili na javisko a zahrali slávnu Svihrovskú pieseň, lebo vy jediný na celom svete ju zahráte najlepšie.

Ján Lavota pomaly vstal zo svojho miesta v orchestri, krv mu zmizla z tváre a v tom hrobovom tichu, keď všetky oči boli upreté na neho, zúfalosť vykrikol:

— Kto tomu ešte verí? — a zrak zabodol do krásnej ženy, ktorú ešte vždy nepoznával.

— Verí Katka Chriašteľová, dievča ktoré z vianočnej rozpravky zo zasneženého kaštieľa v karpatských horách.

Striasol sa ako bleskom zasiahnutý.

— Katka, to ste vy?

Kívla hlavou a usmievala sa naňho. A vtedy, akoby neviditeľnou silou hnaný, vzal husle, prešiel malými dvierkami v orchestri a už stál na javisku.

Obecenstvo nechápavo pozorovalo tento výstup. Tušili, že sa deje niečo neobyčajné.

Ján Lavota sa už mierne uklonil, založil si husle pod bradu a začal hrať. Hral Svihrovskú pieseň.

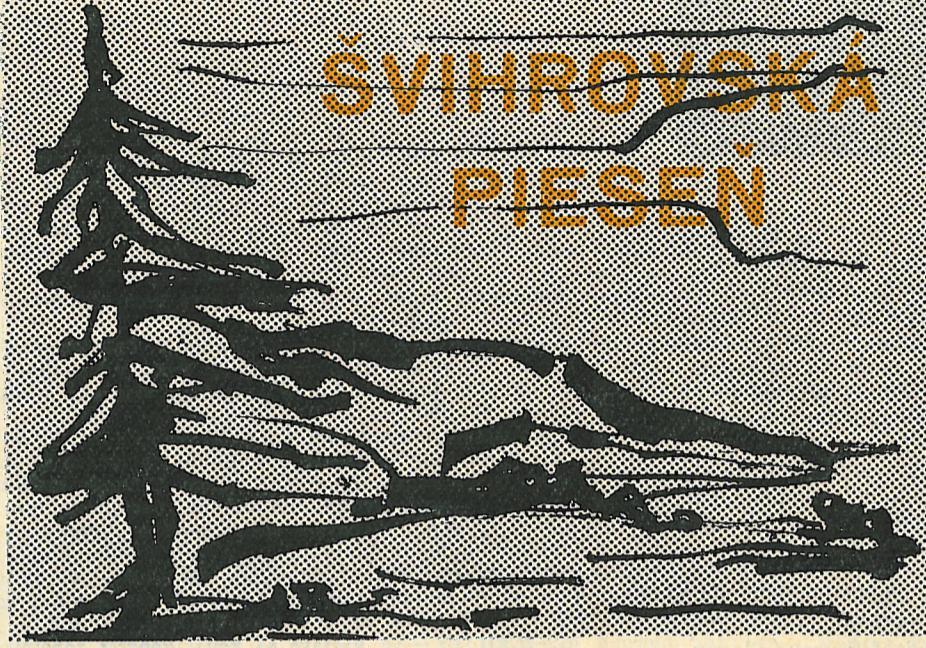
Vo chvíli, keď položil slávik na strunu, akoby to už neboli on. Beznádejnosť a nedôvera sa rozplynuli spolu s tónmi a bol to zase bývalý virtuóz Ján Lavota. Obecenstvo ako prikované a so zatajeným dychom načúvalo jeho prednesu. A keď skončil a ešte v rozpakoch sa uklonil, celá budova sa otriasla potleskom a volanie na slávu zahučalo ako víchor. Ludia dupali a tleskali.

A na javisku sa Katarína Tarama a Ján Lavota chytli za ruky a krčovite si ich stisli. Katkine oči plakali, ale ústa sa jej smiali.

Odtedy Ján Lavota znova začal koncertovať, sice len krátky čas, ale to mu stačilo, aby si mohol v horách zakúpiť domec, v ktorom žil už potom až do konca života. Desaftišť, ktoré mu Katka vrátila, venoval na podporu chudobných študentov na konzervatóriach.

A Katka sa vydala, ale to je už iná história.

EMO BOHÚN

tvorené už dlhé roky a otvárali ich len v lete na niekoľko dní, keď ich večer. Klúče od zatvorených a krásne zariadených izieb mala na starosti Katka, ktorá ich aj navštěvovala okrem dní, keď v lete vyháňali z nich prach, a zavše sa aj celé hodiny pretulala po izbách a presedela v starých kreslach, obdivujúc staré obrazy po stenách.

Lavota sa dozvedel i to, že Katka je nevlastnou a adoptovanou dcérou starého Chriašteľa, ktorý ju pred osemnástimi rokmi našiel na prahu svojho domu ako niekoľkotýždňové nemluvky.

Krátko pred polnocou povedala Katka:

— A teraz pôjdeme do dediny na polnočnú omšu. Ja tam spievam a hrám na harmóniu. To je moja povinnosť.

— Veľmi vďačne pôjdeme s vami a budeme vám užitoční, ak dovolíte. Sylvia totiž hra na klavíri i na harmóniu a ja tak trochu hrám na husliach. Mám ich vo svojej batožine.

— Vy hráte na husliach.

— Áno, hrám, a aby som sa pochváliť tí, čo ma počuli hovoria, že obstoja.

— To je ohromné — tešila sa Katka, — urobíme v kostole koncert.

A tak sa malá spoločnosť vydala do kostola na chór. Sylvia si sadla k harmóniu, Lavota vzal do rúk husle a Katka spievala.

Nikdy tak náherne neoslavorovali vianočné sviatky v tomto kostole ako túto noc.

Lavota hral tak, akoby ani nestal na chóre malého dedinského kostola, ale ako na pódiu koncertnej siene v niektorom veľkomeste. Ba ešte lepšie. Sylvia to hned spozorovala, usmiala sa na neho a nechápavo pokrútila hlavu.

Ale prekvapene sa pozrela na neho i Katka. Rozumela hudbe a bola ohromená, keď sa Lavotove husle rozozvzali a zazneli z nich tóny nepredstaviteľnej, priam nadzemskej čistoty.

Ale už začala spievať, a teraz zase Lavota od prekvapenia ustrial. Kde sa vzal taký hlas v tomto odľahlom kúte? Vedie je to úžasné, čo toto dievča vie. Nádherný hlas aj dobre školený. Nijaké konzervatórium na svete nemohlo dať lepšie základy tomuto hlasu, od ktorého krajší hámam ani nepočul.

— Katka! — zvolal vo vytržení, keď dokončila áriu. — Kde ste vzali taký hlas, preboha, a čo s ním v tomto starnu kaštieľu trčíte. Vy patríte na koncertné podium!

— Tu vám predstavujem svojho učiteľa, ktorý ma naučil spievať, — hovorila a ukázala na starúčkého muža, ktorý v tejto chvíli dosiel na chór.

— Bol som kedysi profesorom na hudobernej škole, — povedal, keď sa pred-

V NOWEJ BIAŁEJ KTO PROTI KOMU

Neobjavujeme Ameriku... O situácii v Nowej Bialej vedia už totižto nielen na Spiši a Orave. Čo je to za záležitosť, ktorá z malebnej dediny na Spiši — Nowej Bialej rôznymi kanálmi plynne vládnym orgánom a úradom?

Najskôr predstavme základné údaje o obci Nowa Biala... V tejto spišskej dedine bývajú poľskí občania poľskej a slovenskej národnosti. Bývajú tak už stáročia... Sú rímskokatolického vierovyznania. Ich vlastenec je známe. Odzrkadluje sa o.i. v mnohých spoločenských činnosťach, dobrovodom hospodárení a schopnostiach organizovania kultúrneho života. Dalo by sa povedať, moderná obec s perspektívou ďalšieho rozvoja.

Čo teda mútalo a nadalej mútalo pokoj a tvorivo prácu občanov Nowej Bialej? Kto v priebehu niekoľkých posledných rokov narušuje poriadok, snaží sa rozdraviť jednotu dediny? Príčinou nepokoja, dnes už tak hlbokého, že sa často používajú „obušky“ a „laty“ spočívajú v tom, ako predstaviteľia cirkev chápú realizovanie jazykových form riem náboženských obradov a čo s tým súvisí, v určovaní týmito odlišných práv pre veriacich poľského a slovenského pôvodu.

Nikto by sa tým nemusel verejne zaoberať. Nikto — a najmä laická tlač — nemieni sa vimešovať do vnútro cirkevných záležostí. Lebo vedľa nemôže nás zaujímať tvrdenie predstaviteľov cirkev, že „Pán Boh nerozumie po slovensky“ alebo, že „nevypočúva modlitby v tomto jazyku“. Lenže takto sa asi neuvažuje len v istých podmienkach — v zátiší fialových sten biskupského úradu a v tieni kardinálskeho klobúka. Taktôž sa uvažuje v obci Nowa Biala a takéto uvažovanie sú prameňom väčšieho nepokoja a rozporov medzi obyvateľmi rôznych národností. Ale keďže je tomu tak, ked' následkom počinania v oblasti náboženských obradov, počinania splnomocného krakovského biskupského úradu novobelanského farára sú otázky nemajúce nič spoločné s vierou a kolidujúce s otázkou spolunažívania občanov dvoch národností, s verejným poriadkom, nie je to už len záležitosť farára a cirkev.

Za takýchto okolností je to už otázka i verejna i spoločenská. A ako taká sa kvalifikuje, aby bola Širšie, verejne morálne hodnotená. Uvedomujeme si, že napísanie tohto nezmeni „dogmy“ krakovského biskupského úradu, tak ako to nedokázali ani mnohé peticie. Veríme však, že naši čitateľia, najmä na Spiši a Orave pochopia, aké hlučné na prosby veriacich sú cirkevné básy a aké ťažkosti má naša vláda, ktorá sa do otázok vierovyznania nevmešuje, ale ktorá musí niesť spoločenské následky kňažských počinani.

Bitka na dedine, hádka na dedine — hriechy letia do neba, sťažnosti úradom, poškodení do nemocnice a k lekárom, vinnici na MO. Po čase sa všetko opakuje... Predstavenie cirkevného „divadla“ v Nowej Bialej počkáva. Režiséri prehlbijú konflikty, rozvíjia sa stredoveká dráma, hoci pod spišským nebom je 20. storočie.

A predsa vždy takto nebolo... Veľa rokov tunajší občania spolunažívali v mieri.

V svetskom chápaní práca a modlitba sú dva rôzne pojmy. Ak na tomto mieste tieto dve záležitosti dávame do súvisu tak len preto, že situácia kostola v Nowej Bialej a Krempachach mala základný vplyv na celok spolunažívania občanov —

Slovákov a Poliakov. A predsa volekdy nebolo by možné nakreslenie demarkačnej čiary medzi občanmi týchto dedín. Lebo takáto deľba ani nejestvovala, len snaď v takej sfére, že niekto sa hlásil k poľskej a iný k slovenskej národnosti. Avšak národnostná príslušnosť nemala vplyv na situáciu toho ktorého občana, ani celej verejnosti. Bola normálnou záležitosťou národnostnej príslušnosti, jedného zo základných práv občanov, ktoré je zaručené našim socialistickým štátom tak ústavne, ako aj v praxi verejného života. Teda volekdy v uvedených, národnostne miešaných obciach sused pomáhal susedovi, spoločne sa radili a boli realizované iniciatívy širšieho spoločenského významu — týkajúce sa hlavnej rozvoja obce. Spoločne sa tiež volekdy modlili v kostole, slovensky i poľsky a počas náboženských obradov, podľa predošej spoločnej dohody, spievali sa piesne v jednej alebo druhej reči. Ľudia si rozumeli, kňaz rozumel a schvaľoval a nikto v tom nevidel heréziu.

Dnes demarkačná čiara v Nowej Bialej a Krempachach dala by sa bez fažkosti nakresliť, vedia o nej občania, vidia ju návštěvníci. Niektorí ľudia si nepodávajú ruky, vyhýbajú sa jeden druhému, aby sa nemuseli pozdraviť, tahajú sa po sudech. Na základe cirkevných sporov len vinou klérku, občania sa podeličia na skupiny.

Aby obraz bol úplný musíme povedať, že poškodení sú všetci a najmä Slováci. Im cirkev bráni, aby sa modlili v materinskej reči, ktorá je u nás oficiálne uznaná svetskými orgánmi a jej používanie je tiež jedným zo základných práv národnostných menší v Poľsku. Cirkev teda opäť siahla po taktickej zbrani ktorá z ich polickej interpretácie má názov domnelej „obrony poľskej wiary“, a ktorá je najčistejším nacionálizmom.

Konflikt sa začal rozvíjať počiatkom roku 1964 t.j. vtedy, keď odišiel františkán Józef Galas a miesto po ňom zaujal kňaz Bączkiewicz, ktorý adaptoval teorie biblickej veže Babel na konkrétnu situáciu národnostne miešaných obci, akými sú Nowa Biala a Krempachy. V období, keď cirkev do záležitosti náboženských obradov umele a zbytočne, ale asi úmyselné, zapojila otázkou národnostných vzťahov. Odvtedy kostoly v Nowej Bialej a susedných Krempachoch (tá istá farnosť) sú zavreté, a nástupca farára Bączkiewicza, pestuje tradície svojho predchodec. Obradov sa môžu zúčastňovať len ti, ktorí sa deklarujú ako prívrženci aktuálnej politiky krakovského biskupského úradu. Pre nich biskupský úrad organizuje na fare ilegálne bohoslužby.

Každý, kto bližšie pozná situáciu v Nowej Bialej a Krempachach (pisal o nej Život i iná tlač), kladie si tie isté otázky. Komu záleží na takejto situácii? Kto peče na „svätom ohni“ svoje záujmy? Nebojme sa pomenovať tieto záležitosti politickými otázkami, zreteľne totiž zasahujú do oblasti národnostných vzťahov, ktoré riešiť je oprávnené iba nás štát.

Avšak nie my dávame rozhrešenia o odpustky. Nie my sa z toho musíme spovedať. Nám záleží, aby v národnostne miešaných spišských a oravských obciach — všade, sa spolunažívalo na základoch socialistického bratstva a spoločnej tvorivej práce pre blaho našej krajiny, pre plný rozvoj skupinovej osobnosti národnostných menší. Komu záleží, aby bolo práve opačne?

Právo občana na slobodnú účasť v náboženských úkonoch vyplýva z ústavy, článok 70, odst. 1 a z dekretu o ochrane slobody svedomia a vierovyznania, článok 3. Je to právo každého na samostatné, slobodné rozhodovanie o účasti alebo nezáčastňovaní sa na bohoslužbách a obradoch. Súčasne je to zákaz bezprávneho prekážania v zúčastňovaní sa náboženských úkonov a obradov. Bezprávne obmedzovanie účasti v náboženských úkonoch; lebo tieto môžu vyplývať napr. z predpisov o zhromažďovaní alebo o cestnom ruchu, z charakteru služobných predpisov.

Predpisy týkajúce sa záležitosti zhromaždení (ustava z dnia 29 marca 1962 r. o zgromadzeniach, Dz. U. Nr 20, poz. 89) ako aj záležitosti premávky na cestách (Ustava z dnia 27 listopada 1961 r. o bezpečnosti a poriadku ruchu na drogach publicznych — Dz. U. Nr. 53, poz. 295; jak rovnež Rozporiadzenie Ministerov Komunikácií i Spraw Wewnętrznych z dnia 1 paždziernika 1962 r. w sprawie ruchu na drogach publicznych — Dz. U. Nr. 61, poz. 295) načrtajú široký rámec slobody náboženskej praxe.

Zákon o zhromaždeniach vylučuje z celkových zásad zákona bohoslužby a náboženské obrady vierovyznani uznaných štátom, ktoré sa konajú v obrube kostolov, kaplniek a určených len pre tento účel modlitebniach. Tieto

woru systemu osviaty i vychowania (Dz. U. Nr 32, poz. 160).

V súhlase so znením týchto predpisov katechické strediská môžu byť organizované a vedené administrátormi farnosti (náboženských obcí). Môžu byť umiestnené v kostoloch a kaplnkách; v tých prípadoch dozor osvetového oddelenia prezidia okresného (mestského) národného výboru obmedzuje sa na zberanie a hodnotenie ročných hlášení, ktoré obsahujú základné údaje o katechickom stredisku (ako sa menuje farnosť, meno a priezvisko administrátora farnosti, sídlo katechického strediska, počet detí, počet a množstvo skupín, dňa a hodiny vyučovania, osoby, ktoré vyučujú). Katechické strediská môžu sa nachádzať aj v iných miestnostiach patriacich fare, napr. priamo na fare alebo v súkromnom byte. Je zakázané, aby sa katechické strediská nachádzali v miestnostiach patriacich rehoľám. Dozor osvetovo-kultúrneho oddelenia zahrňuje prijímanie prihlášok stredísk, kontrolovanie miestnosti zo zorného uhľa bezpečnosti detí a hygienicko-sanitných požiadaviek, vizitáciu vyučovania ako aj preberanie a hodnotenie správ. Predmetom dozoru nie je náboženský obsah vyučovania v katechických strediskách.

Práce katechických stredísk môžu zahrňovať vyučovanie náboženstvá (katechizáciu), a čas určený na toto vyučovanie nemôže prekročiť 2 hodiny týždenne a nesmie byť v rozpore s roz-

PRÁVO NA SLOBODNÚ ÚCAST V NÁBOŽENSKÝCH ÚKONOCH

zhromaždenia môžu byť zvolávané bez povolenia ográmov vnútra.

Formula používaná v zákone, že bohoslužby a náboženské obrady používajúce toto privilegium musia sa konáť „v obrube“ sakrálnych objektov znamená, že všetci účastníci malí by sa nachádzať v obrube sakrálnych stavieb, ale je tiež dovolené, aby časť účastníkov bola na vonkajšej strane, napr. keď sa nemestia vo vnútri.

Formula „kostoly“ a „kaplnky“ týka sa sakrálnych objektov rímskokatolickej cirkev a niektorých iných kresťanských cirkvi, a formula „vylúčene pre tento účel určené modlitebne“ týka sa kultových objektov nekresťanských vierovyznani, (tzn. židovských synagóg, muzulmanských mešít i sál a modlitební tých kresťanských vierovyznani, ktorých bohoslužby sa skladajú predovšetkým z čítania a komentovania biblie a vynechávajú slávnostnú liturgiu).

Pre zabezpečenie slobody vykonávania náboženskej praxe, zákon zaručuje predmetom náboženského uctievania a miestam určeným pre vykonávanie náboženských obradov právnu ochranu pred verejným zneuctením. (art. 5 dekretu o ochrone wolnosti sumienia i vyznania). Trestný predpis zdôrazňuje, že predmetom právnej ochrany nie sú samostnatné predmety alebo miesta kultu; dekret chráni spojené s nimi náboženské city veriacich občanov.

Iné rozhodnutie zákona vylučuje z jej celkových zásad zhromaždenia priamo spojené s pohrebňmi slávnostami.

Iné zhromaždenia náboženského charakteru, nespojené s pohrebňmi slávnostami vyžadujú si povolenie. Praktický sa to týka hlavne púti, procesí a polných omší.

Zhromaždenia, ktorých následkom je staženie premávky na verejnnej ceste sú povolené len ak majú súhlas orgánov pre záležitosti dopravy prezidia vojvodstvá národného výboru (alebo národného výboru mesta vymedzeného zo vojvodstva).

Zásady umožňovania vyučovania náboženstva tých detí, ktorých rodičia alebo poručníci si to žiadajú — sú obiahnuté predovšetkým v: Zarządzeniu Ministra Oświaty z dnia 19 sierpnia 1961 r. w sprawie prowadzenia punktów katechetycznych (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr 10, poz. 124) a v instrukcji vykonanej Ministerstwa Oświaty z dnia 21 listopada 1961 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr 13, poz. 177). Zarządzenie i instrukcia zostaly wydane przez Ministra Oświaty na podstawie uprawnień wynikających z art. 39 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o roz-

vrhom vyučovania v škole. Vyučovať môžu duchovní bez zvláštneho povolenia. Osvetové oddelenie môže zvábiť práva vyučovania duchovného, ktorý prevádzka činnosť škodlivú pre štát alebo činnosť, ktorá je v nesúhlase s predpismi dekretu zo dňa 31. decembra 1956 o organizovaní a obsadzovaní cirkevných miest, ktorý bol súdne odсудený za trestnú činnosť alebo je proti nemu vedené vyšetrovanie, alebo narušuje predpisy o katechických strediskách. Osvetové oddelenie môže vydať povolenie, aby vyučovali svetské osoby, ako aj administrátory fary, ktorí je rehoľníkom. Za organizovanie, vedenie a riadenie katechických stredísk na teréne fary (náboženskej obce), jej administrátor, po uzavretí patrnej zmluvy s prezídiom okresného (mestského) národného výboru, môže obdržať plat vo výške 1000 zł. mesačne. V zdôvodnených prípadoch môže obdržať plat vo výške 700 zł. druhý duchovný. V súvislosti s tým je neprípustné, aby sa brať milodary a poplatky od rodičov, poručníkov a detí pre organizovanie, vydrožovanie a vedenie katechických stredísk.

Ako vidíme štát nielen že nezakazuje vyučovanie náboženstva, ale je ochotny finančovať toto vyučovanie.

Dalším elementom práva slobodného zúčastňovania sa náboženskej praxe sú predpisy týkajúce sa uzavierania sňatkov. Nakoľko fakt, že uzavretie cirkevného sňatka nemá žiadne právny význam a je výlučne náboženským obradom, cirkevný sňatak záleží len od dobrovoľného rozhodnutia mladomanželov. Zákon zo dňa 2. decembra 1958, o zmene právnych predpisov vo veci matrík (Dz. U. Nr 72, poz. 35) zaviedol zásadu, že cirkevný sňatak môže byť poskytnutý len po skoršom uzavretí sňatka na matričnom úrade, ako aj preukazaní sa duchovnému sňatkovému listom. Narušovanie tohto predpisu duchovnými je trestné.

Kategorický, podložený trestnou sankciou zákaz poskytovania cirkevného sňatka v takej situácii, v ktorej uzavretie manželstva na matričnom úrade je prinajmenšom sťažené, vystavilo by tak duchovného, ako aj osoby dožadujúce sa sňatka na vážny konflikt svedomia. Predpis dovoluje vyhnútie sa takému konfliktu, je hlboko humanitného charakteru a nasvedčuje o úcte zákonodarcu pre postoje ľudí.

Táto úcta tkvie v základoch zákona o slobodnej účasti v náboženskej praxi a nachádza odzrkadlenie nielen v konkrétnych normách, ale aj v podriadenej týmto normám činnosti štátnych orgánov.

HENRYK MARKIEWICZ

V OKRUHU OBĆIANSKÝCH PRÁV

Autor nami vedľa pretačeného článku z Prawa i Życia Henryk Markiewicz sa zaoberá radosťou otázkami spojenými s právom slobodnej účasti v náboženských úkonoch. V uvede autor tvrdí, že dokonca zahraniční právniči majú na túto tému mylné názory, ktoré vyplývajú z neznalosti veci alebo z podliehania vplyvom nepriateľskej, imperialistickej propagandy, ktorá hľásia, že cirkev v Poľsku je prenasledovaná. Skutočnosť, vo svetle našich práv, priznaných občanom, bez ohľadu na národnosť, v oblasti slobody svedomia a vierovyznania je iná. Článok uverejňujeme s malými skrátkami. Právne predpisy uvádzame v pořešine.

ZALEW NA DUNAJCU

NA PROSĘ NASZYCH CZYTELNIKÓW PRZEPROWADZIŚMY ROZMOWĘ Z MGR INŻ. A. ŁASKIM — GENERALNYM PROJEKTANTEM ZESPOLU ZBIORNIKÓW GORNEGO DUNAJCA. (PISZCIE DO REDAKCJI — SZYBKO I KONKRETNIE ODPOWIADAMY NA WSZYSTKIE SPRAWY ZWIĄZANE Z ZALEWEM NA DUNAJCU.)

RED. ŽIVOT — Rozmawialiśmy dokładnie cztery lata temu w chwili kiedy zostały zatwierdzone podstawowe zadania gospodarki wodnej w dorzeczu Dunajca. Co przez ten okres działa się w sferze realizacji tych zadań, czyli konkretnie jaki jest stan zaawansowania prac nad ujazmieniem tej rzeki?

mgr inż. A. ŁASKI, GENERALNY PROJEKTANT — Od tego czasu zrobiono wiele. Został opracowany ostateczny projekt całej, wielkiej inwestycji: zbiornika głównego w Czorsztynie i zbiornika wyrównawczego w Sromowcach oraz wielu inwestycji towarzyszących. Projekt wstępny opracowało nasze biuro HYDROPROJEKT przy udziale szeregu instytucji współpracujących biur projektów i instytutów naukowych oraz zespołów specjalnie powołanych dla realizacji tego zamierzenia. W lipcu 1968 roku wicepremier tow. S. Jędrychowski, Przewodniczący Komisji Planowania przy Radzie Ministrów zatwierdził ostatecznie nasz projekt wstępny. W ten sposób projekt przekształcił się w realny plan wielkiej budowy. Natychmiast rozpoczęto roboty w terenie, a głównie budowę dróg. Konkretnie pewna ilość robót koncentrowana jest na zapleczu wsi Frydman. Pierwsze roboty drogowe są wykonywane już na terenie dojazdowej z Dębna przez Frydman i Falsztyn do Niedzicy i z drugiej strony zbiornika w Sromowcach, czyli poprzez rejon Parku Narodowego z Krośnicy do Kat.

REDAKCJA — Jakie zmiany lub korekty zaszły w projekcie tej inwestycji?

inż. ŁASKI — W zasadniczych rozwiązaniach nie zaszły żadne zmiany. Zaszły natomiast drobne zmiany w samych już rozwiązaniach technicznych idące głównie w kierunku podniesienia stopnia bezpieczeństwa budowli. W tym zakresie np. przeprowadzono szereg badań modelowych i badań w terenie, szczególnie w rejonie zapory głównej w Niedzicy i w okolicy wsi Frydman. Inna zmiana to rezygnacja z budowy drogi transportowej trasą Gronków — Łapsze Wyżne przez Trybsz...

REDAKCJA — ... do sprawy tej drogi wróćmy jeszcze w naszej rozmowie...

inż. ŁASKI — ... słusznie, warto tą sprawę szerzej wyjaśniać czytelnikom. W sprawie zmian i ustaleń dochodzących teraz jeszcze to, że wybrano moc dla elektrowni (75 megawatów) i zdecydowano, że zapora główna, będzie zaporą betonową typu ciężkiego. Taka bowiem gwarantuje maksymalne bezpieczeństwo.

REDAKCJA — Czy można prosić o streszczenie korzyści płynących z ujazmienia Dunajca, korzyści społecznych i indywidualnych.

inż. ŁASKI — O tych korzyściach należy wiele mówić i pisać w czasie całego procesu ujazmiania Dunajca. A więc streszczam je najogólniej. Inwestycja ta ma duże znaczenie z ogólnego punktu widzenia gospodarki wodnej, w szczególności na całym obszarze górnej Wisły oraz środkowego i dolnego Dunajca. Na pierwszy plan wysuwa się zagadnienie ochrony przeciw powodziowej, w tym przypadku likwidacja powo-

dzi na Dunajcu. Oznacza to całkowitą likwidację powodzi małych i średnich, oraz ograniczenie do rozmiarów nieszkodliwych powodzi katastrofalnych. A także oznacza to ograniczenie wezwań powodziowych na Wiśle.

Drugą korzyścią jest wyrównanie przepływów minimalnych, czyli między innymi poprawa warunków żeglugi na Wiśle, z czym teraz na całej trasie są spore kłopoty. Zbiornik Czorsztyński współdziała z zbiornikiem w Różnowie poprawia istotnie obecną sytuację zwiększaając minimalny przepływ na Dunajcu prawie dwukrotnie, a przepływ na Wiśle o około 80% w stosunku do stanu obecnego. Odcinek górnego Dunajca uzyska jeszcze lepsze wskaźniki: przepływ minimalny będzie gwarantowany w zimie do 9 metrów, a w lecie do 12 metrów sześciennych na sekundę. Odczuje to pozytywnie nasza turystyka, bowiem spływ przez przełom Dunajca będzie się mógł odbywać przez cały okres letni i wczesno-jesienny.

Trzecią korzyścią stanowi energetyczne wykorzystanie zbiornika. Nowe rozwiązania techniczne tego zagadnienia przyniosły duże oszczędności. Elektrownia zaprojektowana jest z tzw. zespołem odwracalnym, a więc z możliwością przepompowywania wody ze zbiornika wyrównawczego do zbiornika głównego i ponownego jej wykorzystywania w godzinach szczytu. Nastąpi maksymalne wykorzystanie wody, bez zakłóceń przepływu na dalszym biegu Dunajca.

REDAKCJA — Przy omawianiu korzyści, wspominając spływ nawiązał Pan do turystyki, może więc teraz kilka słów na ten temat.

inż. ŁASKI — Turystyka to element trwale towarzyszący zagospodarowaniu Dunajca, i taki, który da najwięcej korzyści dla ludzi zamieszkałych w tym terenie. Ale może jeszcze przed tym wspomnę o sprawie, której przeoczyć nie można. Otóż zanim zbiornik zacznie oddziaływać jako turystyczna atrakcja, to już sam kilkuletni proces trwania budowy przyniesie wiele korzyści dla tutejszej ludności. I to poprzez oddziaływanie kilku czynników. Po pierwsze poprzez udział ludności w samym dziele budowy. Przecież setki milionów złotych przeznaczonych jest na bezpośredni opłaty za robociznę. To w dużej części trafi do rąk tutejszej ludności, jeżeli odpowie ona pozytywnie na nasze apele o podjęcie pracy.

REDAKCJA — Chyba tak, bo w tym terenie są spore nadwyżki siły roboczej.

inż. ŁASKI — Z tym bywa różnie. Obserwujemy spowadanie się ludności tym problemem. Na przykład są żądania aby w nowych osiedlach nad zalewem projekty zagrodów uwzględniali te potrzeby. Słusznie domagano się, co uwzględniliśmy, aby osiedla zbliżyły jak najbardziej do zbiornika. Z drugiej strony staraliśmy się też jak najbardziej oszczędzać istniejącą zabudowę w bezpośrednim otoczeniu zbiornika, co wpłynęło także na ograniczenie koniecznych wywłaszczeń. Takim przykładem jest wieś Frydman. W parze z tym pojedzie elektryfikacja (np. Frydmana), uporządkowanie dojazdów do wielu miejscowości, budowa mostów (np. na Białce) itp.

siedleń, a także brak wiary w stałość tej pracy, a więc i w sam zbiornik. W tej chwili widzimy zmianę na lepsze. Sam fakt rozpoczęcia robót najlepiej przekonuje, a wyjaśnienie ludności spraw z tym związanych wdraża przekonanie, że włączenie się w proces budowy jest dla niej interesem, który się kalkuluje. W budownictwie przecież zarobki kształtuje się raczej wysoko.

REDAKCJA — Wróćmy do turystyki, bo budowa za kilka lat się skończy. Tak jak teraz w interesie ludności jest podejmowanie pracy, tak samo już teraz trzeba wdrażać jej pojęcie „sprzedawania powietrza i krajobrazu”, czyli umiejętności czerpania korzyści z położenia geograficznego i walorów tego przepięknego rejonu spisko-podhalańskiego.

inż. ŁASKI — Zbiornik będzie działał jako istotny element rozładowania turystycznego, szczególnie Zakopanego. Taka jest zresztą koncepcja ogólna władz wojewódzkich. Nie tylko sam zbiornik, ale całość inwestycji z nią związanych odegra poważną rolę w tym dziale. A przedsięwzięcie to obejmuje też kilkadziesiąt kilometrów nowych dróg o bardzo wysokiej jakości, budowanych w otoczeniu zbiornika jak również szereg urządzeń socjalnych. Pewne budowle realizowane będą równolegle z budową samego podstawowego obiektu. Mam na myśli cały ośrodek hotelowy, który powstanie z tymczasowym przeznaczeniem dla załogi budowlanej a potem zostanie przekazany władzom turystycznym. Tylko to da już kilkaset miejsc noclegowych i co ważniejsze zacznie działać natychmiast. Wielu miejscowych ludzi znajdzie tam stałe zatrudnienie. Nowocześnie zostanie rozwiązana baza spływów przełomem Dunajca. Dalej wymienić trzeba wszelkie rozwiązania związane z obiekttami hydrotechnicznymi a więc parkingi, punkty widokowe, miejsca dostępu do zbiornika dla turystów, ścieżki turystyczne itp. To uatrakcyjny teren, będzie stanowić magnes przyciągający rzesze turystów. A turyści, to grosz do kieszeni miejscowości ludności.

REDAKCJA — A więc warto, aby ludność adaptowała swoje mieszkania dla celów turystycznych.

inż. ŁASKI — Obserwujemy już teraz duże zainteresowanie ludności tym problemem. Na przykład są żądania aby w nowych osiedlach nad zalewem projekty zagrodów uwzględniali te potrzeby. Słusznie domagano się, co uwzględniliśmy, aby osiedla zbliżyły jak najbardziej do zbiornika. Z drugiej strony staraliśmy się też jak najbardziej oszczędzać istniejącą zabudowę w bezpośrednim otoczeniu zbiornika, co wpłynęło także na ograniczenie koniecznych wywłaszczeń. Takim przykładem jest wieś Frydman. W parze z tym pojedzie elektryfikacja (np. Frydmana), uporządkowanie dojazdów do wielu miejscowości, budowa mostów (np. na Białce) itp.

REDAKCJA — Kiedyś wiele było niejasności na temat przesiedleń, ekwiwalentów za wywłaszczenia itp. Jak przedstawia się ta sprawa obecnie?

JANUSZ
OSEKA

PEKELNÍK

Jednou v noci mne poctil svou návštěvou satan. Už dávno jsem ho čekal, protože jsem byl daleko široko znám jako čestný člověk, což jistě muselo vzbudit v pekle značné pobouření. „Určitě mě bude pokoušet!“ pomyslil jsem si zneklidněně.

Cert se pohodlně uvelebil na židli, přehodil si kopyto přes kopyto a tupě na mne zíral s naprostým nezájmem. Zavládlo tíživé mlčení.

„Určitě mě budeš chtít zaplést do nějaké hospodářské aféry?“ nevydržel jsem, abych se nezeptal.

„Zapleť se do čeho chceš, mně je to fuk,“ odsekł satan a klidně si vyškraboval zpod drápů síru.

„Co si ten dábel na mě asi vymyslel?“ uvažoval jsem. Ale pekelník mi nevěnoval ani nejmenší pozornost.

„Mám snad něco ukrást?“ vyzvídal jsem.

„Jak chceš. Řekl jsem ti přece, že je mi všecko fuk,“ odsekla.

„Nejradiš bys ze mně viděl opilce, vid? nepřestával jsem. „Nebo mě budeš svádět k nemravnostem... Příšeří, intimní hudba, pošetilosti...“

„Phe! Jaképak pošetilosti... nuda, nic víc!“ prohlásil čert.

„No dvol — nuda říkáš?“ podivil jsem se. „Já bych spíš řekl, že je to velmi příjemné!“

„Tak mám dojem, že si chceš hrát na svůdce...“ poznamenal satan.

„Pokud vím, máš mne svádět ke hřichu ty, ale jak pozoruj, k ničemu se nemáš!“

„Abych pravdu řekl, mně je jedno, zda hřešíš či nehřešíš!“ odsekł satan.

„Ty jsi mi ale pěkný čert!“ vykřikl jsem pobouřeně. „Co se to s tebou vlastně děje, že tě nic nezajímá?“

„Ale... zavedli u nás v pekle nový způsob odměnování! Dřív nás platili od kušu, za každou dušičku zvlášť, ale teď jsme přešli na nový systém řízení a odměnování, krátce, máme teď pevný plat, novinovku, víš?“ pravil čert a odplivl smílu.

„Tady je můj cestovní příkaz, podepiš mi ho,“ poprosil a podal mi list, na jehož rubu bylo vyznačeno: Příchod — Odchod a pak ještě — Podpis Pokoušeného. Podškrábnul jsem to, čert zastrčil list do kapsy krátkého fráčku a zamával na pozdrav: „Tak ahoj! Frčím dál!“

„Počkej, kohouti ještě nezakorhl!“ mínil jsem. Místo odpovědi jsem uslyšel jen satanův smích. Ušklíbl se na mne křivě a byl v tahu. Na místo, kde před chvílí ještě seděl, nebylo cítit smílu ani síru.

.... a než se rozejde, rozdělime si majetek: orel — děti, hlava — televizor.

HUMOR

Přel. AVK

- CO SIĘ ZMIENIŁO PRZEZ CZTERY LATA
- PRZYPOMINAMY KORZYŚCI — STOP POWODZIOM — WODA WYŻEJ — WODA W TYL ZWROT, ENERGIA TANIEJE
- BUDOWA, GROSZ DO KIESZENI
- O SPRZEDAWANIU POWIETRZA
- JAK BĘDĄ MIESZKAĆ WYWŁASZCZENI?

OTO PIERWSZE TEMATY NASZEJ ROZMOWY Z CYKLU: PODHALE PLACEM WIELKIEJ BUDOWY.

inż. ŁASKI — W tej chwili w tych kwestiach sytuacja jest całkowicie wyjaśniona. Po pierwsze ludność zostaje na miejscu...

REDAKCJA — Kiedyś mówiło się o Bieszczadach...

inż. ŁASKI — I to szczęśliwie należy do przeszłości nikt nie ma zamiaru do takich koncepcji powracać. Przewiduje się budowę nowych osiedli dla całej ludności wywłaszczonej z terenów zbiornika. Inwestor pragnie realizować te obiekty jako wzorcowe a więc wyposażone w pełną sieć drogową, elektryczną, wodociągową, w zespoły zieleni jak również zespoły urządzeń socjalnych i usługowych. Opracowano szereg alternatywnych projektów zagród dla miejscowości ludności, w różnych wielkościach i układach. Inwestor podjął się z inicjatywy krakowskich władz wojewódzkich wykonać te obiekty i oddać gotowe do użytku ludności. To oczywiście nie wyklucza możliwości budowania się w zakresie własnym. Można pobrać odszkodowania i inwestować samemu uzgodniwszy to z przedstawicielem inwestora.

REDAKCJA — Czyli sprawy najtrudniejsze zostały wyjaśnione.

inż. ŁASKI — Tak, zostały wyjaśnione i to z korzystią dla ludności miejscowej. Pozostaje sprawa ziemi zastępczej, za pobraną pod tereny zalewu...

REDAKCJA — Panie inżynierze, może na ten temat i na inne związane z placem wielkiej budowy porozmawiamy na łamach następnego stycznioowego numeru „Życia”. Tymczasem serdecznie dziękuje w imieniu redakcji, czytelników i własnym.

Rozmawiał: MARIAN KAŚKIEWICZ

W styczniowym numerze „ŻIVOTA”:

- PROBLEM ZIEMI ZASTĘPCZEJ
- BEZPŁATNE UREGULOWANIE SPRAW WŁASNOŚCIOWYCH
- PROPOZYCJE WŁADZ POWIATOWYCH
- OBIEKTY WZORCOWE NA POKAZ
- DROBNE ODSZKODOWANIA NP. ZA PLONY
- BEZPOŚREDNIE OTOCZENIE ZBIORNIKA
- DOSTĘP DO ZBIORNIKA
- LOSY DROGI GRONKÓW — TRYBSZ — LAP-SZE WYZNE
- TERMINY BUDOWY ZALEWU
- O WSI FRYDMAN
- WSPÓŁPRACA Z PO-LUDNIOWYM SĄSIADEM

Právo slovenského národa na sebaurčenie, na štátovprávne zabezpečenie jeho národnnej suverenity bolo jednou zo základných otázok slovenského spoločenského vývinu. Po zániku Veľkomoravskej ríše od roku 907 slovenský ľud v tažkom národnom područí prešiel mnohými utrpeniami, vojnouvními zmätiskami a žil v znamení tuhého feudálneho a odnárodnňovacieho režimu. Keď sa v polovici minulého storočia zobudil spoj s inými národmi k inému životu nemal štátu a správnu moc, nemal inštitúcie, nemal spisovný jazyk, ani jednú strednú školu, a to všetko, čo iné národy mohli používať pre svoj národný a spoločenský vývin. Mal len poddaný ľud surovo maďarizovaný, hospodársky vykorisťovaný a udržovaný v kultúrnej zaostalosti a hrstku národných poveľomím zapálených buditeľov. Avšak ako to Eudovit Stúr pred 1848 r. povedal, že: „keď by Slováci nič iného nemali, len jednú spoločnú reč, už to by stačilo ako dôkaz, že sú nárom.”; a povedal tiež, že žiadnen národ, ktorý chce žiť nezáhyne. Čo precíznejšie to vyjadril Stefan Marko Daxner, keď r. 1861 napísal, že: „Slováci nepotrebuju nič iné len prostro na svoje stanie sa odvolať a tým ich právo k národnnej rovnoprávnosti je dostatočne dokázané.”

Tieto revolučné roky 1848 — 49 boli pre Slovensko počiatkom obrodenia, teda počiatkom vzniku moderného slovenského národa. Národnosloboditeľské snahy viedli pokrokoví národní buditeľia, ktorí pochopili zákonitosť novej doby i dali národu idey a vliav mu vierovali v spravodlivejšiu budúcnosť. Bolo to hnutie bernolákovcov a štúrovská generácia, ktorá ešte pred rokom 1848 sformulovala demokratickú ideológiu svojbytnosti slovenského národa a v roku 1848 v Mikulášskych Ziadostach z 10. mája nastolila nielen program štátovprávneho a inštitucionálneho zabezpečenia národnnej svojbytnosti Slovákov, ale predložila i požiadavky jej garantovania progresívnu spoločenskou premennou a širokými demokratickými právami a slobodami pre slovenský ľud. Vedela tiež za tento program vystúpiť aj so zbraňou v ruke.

Tento rast národného uvedomenia vznikal v úzkom spojení so spoločenskými konfliktmi medzi vládnucou maďarskou veľkostatkárskej triedou a poddaným slovenským ľudom. Bolo to obdobie revolučného hnutia, ktoré zahrnulo skoro celú Európu. Aj v Uhorsku vzbúra proti feudálnemu útlaku narastajúca od r. 1847 sa rýchlo prerodila vo všeobecné povstanie, ktoré vyvrcholilo na Slovensku na jeseň roku 1848, v prvej všeobecné povstanie v dosiaľ nezaznamenaných rozmeroch. Toto prvé vyvrcholenie malo veľký význam v dejinách slovenského národa a bolo fázu boja za národné a sociálne osloboodenie. Veľké zásluhy v tomto boji položila po roku 1862 Matica slovenská.

Avšak maďarská nadvláda tuho zasiahla do tohto obrodného vývinu slovenského národa. Najmä obdobie po rakúsko-uhorskem vyrovnaní roku 1867 silne poznáčilo národný a spoločenský vývoj Slovákov.

Historickým medzníkom bol vplyv Veľkej októbrej socialistickej revolúcie. Idey socialismu, mierová iniciatíva sovietskej vlády a leninské právo na sebaurčenie národom nachádzalo veľký ohlas a uplatnenie v európskej spoločnosti, ovládnujte hlbokou krízou vo vnútri kapitalistickej sústavy. Plne zasiahli i mnohonárodnú habsburskú Rakúsko-uhorskú monarchiu, zasiahli aj českú a slovenskú pôdu.

Porážky na frontoch prvej svetovej vojny, revolučný others feudálno-monarchických prežitkov a stále silnejúce hnutie jednotlivých národov za svoje národné osloboodenie a štátu samostatnosť otriaslo základy Rakúsko-Uhorska a urýchlilo jeho definitívnu a neodvratiteľnú koniec. Usilie českého a slovenského národa o samostatnosť v spoločnom štáte stalo sa politickou skutočnosťou.

6. januára 1918 vyhlásili v Čechách Trojkrálovú deklaráciu, ktorá žiadala právo národného sebaurčenia pre český i pre slovenský národ. Revolučný pohyb Slovákov vyvrcholil v Mikulášskych udalostach 1. mája 1918, kde došlo k veľkému zhromaždeniu robotníkov, ktorí v priatej revolučnej žiadosti žiadali mier, demokratické a sociálne práva, a uznanie práva na sebaurčenie i pre Slovákov.

30. októbra 1918 na deklaračnom zhromaždení v Turčianskom sv. Martine prebudený slovenský národ vo veľkom revolučnom čine odtrhol sa od monarchie a prihlásil sa k spoločnému štátu Čechov a Slovákov, ktorý 28. októbra bol

Národným výborom v Prahe vyhlásený. Martinská deklarácia znamenala zároveň začiatok vytvárania slovenských revolučných orgánov, podriadených Slovenskej národnej rade, prvej slovenskej vláde.

14. novembra 1918 zišlo sa v Prahe prvé ústavodarné Národné zhromaždenie, ktoré habsburskú monarchiu zavilo všetkých práv a slovenské zeme, prijalo republikánsku formu štátu a zvolilo prvú československú vládu. Avšak až 22. februára 1920 bola schválená ústava Československej republiky.

Vznik prvej republiky znamenal záchranu českého a najmä slovenského národa, podrobenej silnej maďarizácii. Celý rad otázok však vyriešil nedokázala, nesplnila očakávania a nebudovala sa na principoch národných a sociálnej spravodlivosti. Postavenie slovenského ľudu bolo nerovnoprávne. Slovensko malo iba regionálny charakter a neovplyňovalo celoštátny vývoj. Slovenská národná rada už 28. januára 1919 roku rozhodnutím ministerstva pre správu Slovenska celkom zanikla. Určovala to skutočnosť, že sa k moci v re-

tovanou Slovenskou ľudovou stranou, neskôr nazvanou Hlinkovou ľudovou stranou, ktorá splnenie svojich cieľov videla v spolupráci s fašistickým Nemeckom a počas II. svetovej vojny bola od neho vazalský závisla. Realizovaný program autonómie zdiskreditovala ľudácka alternatíva slovenskej samostatnosti. Dôkazom morálnej sily a politickej zrelosti slovenského národa je, že v druhej väčšine neprijal tento režim a ozbrojeným bojom v Slovenskom národnom povstani v roku 1944 povstal proti nemu, hoci to malo za následok aj likvidáciu vlastnej samostatnosti. Povstaním vyjadril odhadanie vytvoriť na nových národných a spoločenských základoch, spolu s českým nárom spoločný štát.

Už pred desaťročím bola to jedine Komunistická strana Československá, ktorá mala vo svojich programoch štátovprávne usporiadanie Československej republiky. Zrovnanie nielen národných, ale predovšetkým hospodárskych, sociálnych a demokratických práv pracujúceho ľudu na úkor tak českéj, ako aj slovenskej a ostatnej buržoázie. Formované a ovplyvnené komunistami Slovenské národné povstanie v boji za suverenitu národa sa spojilo s bojom o nový spoločenský prerod slovenskej spoločnosti, dalo slovenskému národu nový impulz k novému vývoju socialistických ideálov. Vytvorená ešte v decembri 1943 Slovenská národná rada — tretia v dejinách Slovenska — mala sa rovnocenne podieľať na celoštátnnej politike, na principe rovnosti Čechov a Slovákov v spoločnom štáte. Tento program v obnovenom Československu, ktoré osloboďala sovietska armáda a spolbojujúce československé vojsko, niesol aj Košický vládny program z 5. apríla 1945. Skoncoval s predvojnovou teoriou čehoslovakizmu a uznával samobytnosť obidvoch národov. Vo svojej šiestej kapitole hovorí o nových zásadach nažívania dvoch národov podľa zásady rovný s rovným, uznával že Slováci majú byť hospodári vo svojej slovenskej krajine, rovnako ako Česi vo svojej, určoval, že vláda to uznanie vyrieši štátovprávnym aktom. Avšak toto uznanie nepreviedol do zákona rešpektujúceho slovenskú národnú suverenosť a tiež perspektívnej jej plného štátovprávneho vyjadrenia. Pre tvrdý odpór českých buržoáznych strán len malo, ktoré požiadavky Slovenskej národnnej rady boli rešpektované.

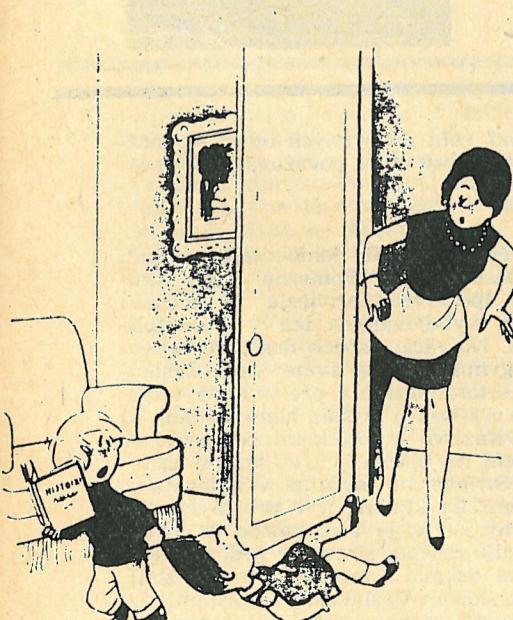
Teda zapas sa neskončil. Právomoc Slovenskej národnnej rady stále obmedzovala po oslobodení bola nakoniec zrušená. Neboli tiež odstrané z politického života tie sily, ktoré boli v minulosti nositeľmi nielen sociálnej, ale i národnnej nerovnosti. Vyvrcholil až v februári 1948, keď zvítazil záujem robotníckej triedy, roľníkov a inteligencie, stelesnený v moci komunistickej strany. Zvifazila v Československu ideá socialistického vývoja. Vyvlastnením veľkého kapítalu, odstránením sociálnej nerovnosti vyriešila sa dôležitá, a kľúčová otázka, nevyhnutná pre uspokojenie širokých vrstiev oboch národov.

Vývin slovenskej svojbytnosti pretrhal však kritika tzv. slovenského buržoázneho nacionalizmu. V rokoch 1963 — 1964 sa na Slovensku zase objavili náznaky slovenskej progressívnej politiky, požiadavky rešpektovania práv slovenského národa aby vyvrcholili v novom federativnom štátovprávnom usporiadani slovenskej a českéj svojbytnosti v jednotnej socialistickej republike, ktoré má byť uvedené do života od 1. januára 1969. Tým Slováci plnia národné snahy slovenského národa. Avšak český a slovenský národ čaká ešte veľmi zložitá práca na dokončení základov federácia, na prehĺbení a upevnení cest socialistického vývoja pod vedením Komunistickej strany Československa.

Novembrové plenáre UV KSČS, ktoré sa pokusili o zhodnotenie pojauárových udalostí v Československu zároveň načrtlo smery uplatňovania vedúcej úlohy strany a jej marxistico-leninskej línie. Tým boli vytvorené predpoklady pre plnú realizáciu moskovských dohôd a odstránenie všetkého čo ešte hali normalizáciu politického života v krajinе.

Pohľad do minulosti

NA CESTÁCH K A SLOBODE

— Učím se o době kamenné...!

ČITATELIA REDAKCIA

JABLONKA

Ako všade aj v Jablonke o 18. hod. zahorela vatra, ale tým oslavily neskončili. Po vatre v sále OSP bolo príležitosné zhromaždenie na ktorom predsedu MS KSCaS Eugen Paniak mal krátkej prejav v ktorom vravel o slávnostných výročiach. Po prejave kr. E. Paniaka krátky referát prečítal kr. Ignác Paniak.

Nasledovala tanečná zábava na ktorej hrala dychovka miestnej skupiny Spoločnosť z Jablonky pod vedením kr. Omylaka. Zábava skončila o 22. hod.

PANIAK EUGEN

JURGOV

Vatry sa zúčastnilo asi 70 osôb, a skoro všetci členovia miestnej skupiny KSCaS v Jurgove. Vatra zapálili Andrej Gombas a Józef Łaciak. Slávnosť zahájil Wojciech Mamiczek a príležitosný referát mal Andrej Wojtas. Vatra horela za dedinou na kopci zvanom „zahorem“. Prišli aj mnohí obyvatelia dedinky. Po oficiálnej časti miestna dychovka pod vedením Jana Haniaczyka hrala ľudové piesne a účastníci spievali.

WOJCIECH MACICZAK

NOVÁ BELA

Ako symbol bratstva vzplanula v Novej Belej vatra. Slávnosť zahájil predsedu miestnej skupiny KSCaS kr. František Chalupka. Slávnosť poctili svojou prítomnosťou zástupcovia ministerstva vnútra a krajských orgánov, ako aj nášej armády. Po prejave predsedu MS nasledovala umelecká časť. Náskor hudba súboru piesni a tancov MS pod vedením kr. Jána Cervasa zahrala pochod a potom ľudové piesne, ktoré obecensťovo odmenilo vrelým potleskom. Na zakončenie F. Chalupka podával prítomným za účasť v slávnosti a pozval všetkých na ľudovú veselicu. Táto slávnosť ostane dlho v pamäti našich krajanov.

FRANTIŠEK BEDNARCIK

POLSKO A ČESkoslovensko V MEXIKU

Plníme sľub, ktorý sme dali našim čitateľom — dnes teda niekoľko číslic a výsledkov poľských a československých olympioníkov na XIX. Olympiáde v Mexiku. Pripomeňme, že v neoficiálnej medailovej klasifikácii Československo získalo 7. miesto (7 zlatých, 2 strieborné a 4 bronzové medaily) a Poľsko 11. miesto (5 zlatých, 2 strieborné a 11 bronzových medailí). Rozhodne v tejto klasifikácii zvíťazili Spojené štáty (45 — 27 — 34) pred ZSSR (29 — 32 — 30).

V neoficiálnom bodovaní (7 bodov za 1 miesto, 1 bod za 6), Československo

LAPŠANKA

Pri pomoci detí sme nazbierali rôzne a dreva na vatra. Vatra sa rozhorela o 18. hod. Prišlo asi 60 osôb, starší a školská mládež. Spoločne sa spievali ľudové piesne, poľské a slovenské. Príležitosný referát mal predsedu miestnej skupiny KSCaS krajana Paweł Ziembu.

PAWEŁ ZIEMBA

CHYŽNE

Slávnosti začali zapálením vaty. Keď vatra dohorela v klubnej MS KSCaS bola schôdza na ktorej prehovoril predsedu MS Fuli Andrej. Príležitosný referát prednesla kr. Mária Nogová. Po oficiálnej časti mládež z Chyžného spievala oravské, poľské a slovenské piesne.

FULA ANDREJ

NEDECA

Slávnosť vatr v Nedeci sa zúčastnili členovia predsedníctva MS KSCaS, tajomník Michal Neupauer, pokladník Andrej Milaniak a iní členovia-Spoločnosti. Prišlo aj veľa školskej mládeže. Krajan Ján Kužel hral na harmonike a deti spievali ľudové piesne.

MICHAL KUŽEL

PEKELNÍK

V Pekelniku na zapálenie vatr prišlo toľko ľudí, že sa do kruhu ani nedalo pretlačiť. Krajan Dziubek privítal prítomných. Potom referát prečítal predsedu Obvodného výboru KSCaS Ján Kovalík. Po referáte zahrála hudba a dievčatá spievali slovenské a poľské ľudové piesne. Vatry sa zúčastnili aj predstaviteľia Okresného výboru PZRS z Nového Targu, hostia zo Slovenska z Turčianskeho Martina. Keď oficiálna časť osláv skončila bola tancováčka u predsedu miestnej skupiny Dziubka na ktorej sa všetci veselo bavili.

JAN SWIENTEK

NIŽNÉ LAPŠE

Slávnosť zorganizoval predsedu MS Spoločnosti Stanek Andrej, ktorý prednesol aj referát. Slávnosť vatr sa zúčastnili aj zástupcovia spoločenských organizácií: tajomník PZRS Jan Karłoszka, predstaviteľ MO Józef Kuśnierz, predsedu ZSL Stanek Andrej. Vatry sa zúčastnilo asi 200 osôb. Deti spievali slovenské a poľské ľudové piesne. Potom sa konala v ľudovom dome do neskorej noci zábava.

STANEK ANDREJ

získalo 11 miesto a 105,5 bodov, Poľsko 8 — 128,5 bodov. Aj tu veľký úspech Američanov — 716,25 bodov pred ZSSR — 595,5 bodov.

* * *

Poliaci vybojovali olympijské medaily v 12 disciplínach.

Zo 7. poľských vzpieračov, ktorí štartovali v Mexiku až 5. vybojovali medaily, 2. dosiahli hodované miesta. Družstvo na čele s olympijským majstrom Waldemarem Baszanowskym získalo pre bielo-červenú vlajku najviac úspechov.

Na druhom mieste sú päťstari. Na mexickom ringu bojovali 11, piati získali medaily. Kulej a Olech zopakovali úspechy z Tokia, ziskavajúc zlatú a striebornú medailu. Grudzień, ktorý v Tokio vybojoval prvé miesto tentokrát sa musel uspokojiť s druhým. Bronzové medaily vybojovali Skrzypczak a Dragan.

Tretie miesto patrí šermiarom, ktorí

KSCaS NA SPIŠI

Diskusia bola živá a charakterizovala sa starostlivosťou o lepšie výsledky vlastnej práce. Reprezentanti 14 miestnych skupín Spoločnosti sa spoločne radili s výborom svojho Obvodu a predstaviteľmi Ustredného výboru. Diskutovali o dosiahnutých výsledkoch, ako aj o perspektívach na zajtra. Vrávime o porade aktivistov Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov zo Spiša, ktorá sa konala vo Vyšných Lapšach a ktorú sme signalizovali už v minulom čísle. Ak pripomíname dnes túto poradu, hoci odvtedy čo sa konala uplynulo už trochu času tak preto, že mnohé diskutované na tej záležnosti a problémy sú stále aktuálne. A sú aktuálne nielen pre miestne skupiny Spoločnosti na Spiši. Porady sa zúčastnili pozvání hostia z KW PZPR a prezidia WRN v Krakove, z prezidia PRN v Novom Targu, ako aj miestnych oboecných orgánov.

Podobne ako na iných predjazdových schôdzach Spoločnosti aj vo Vyšných Lapšach v priebehu diskusie sa zreteľne črtali dva prúdy. Lebo spišskí aktivisti Spoločnosti diskutovali nielen o výsledkoch a rozvoji organizačnej a kultúrnej práce svojej organizácie, ale aj o spoločenských a hospodárskych problémoch svojich dediniek a obcí. Mnohí diskutanti vraveli vecne, zo sedliackým pohľadom na svoju vlastnú prácu a hospodárstvo, ako aj jeho rozvoj vo svojich obciach.

Plne podporujúc V. zjazd našej strany vraveli o priamom významu výsledkov práce Spoločnosti s celkom verejným životom, spišskej oblasti, ktorá je predsa súčasťou celku krajiny. Na konkrétoch, s pocitom plnej angažovanosti poukazovali na bezproblémové spoločenské, kultúrne a hospodárske výsledky. Vravelo sa tiež v stále pevnnejších slovách o nedostatkoch, boľačkach a nutnosti ich odstránenia, aby spolu s tými orgánmi, ktorých predstaviteľia sa zúčastnili porady, rastol spoločný plán protipôsobenia a odstraňovania tých fažkostí, ktoré už boli zistené a aby sa predbieho novým a to tak v práci Spoločnosti, ako aj v práci pre svoju obec.

Keď sa hovorilo o potrebe integracie prostredia, navádzalo sa v diskusii tiež na fažké záležnosti, tie, ktoré rušia atmosféru súhlasnej spolupráce, aby zanikli ich príčiny a aby nezačlánili spoločenské ciele. Jednou z týchto záležností, vravelo sa, sú konflikty v Novej Belej a v Krempachoch, ktoré vyrástli na cirkevné pôde, na ktorej sú slovenskí obyvatelia diskriminovaní a ktoré už viac ako štyri roky rušia rytmus práce v týchto obciach, narušujú poriadok a sú pričinou komplikovaných sporov a dokonca aj súdnych pojednávaní medzi ľudmi. O týchto záležostach píšeme zvlášť na 7 str. v článku Kto proti komu?

rí vybojovali jednu zlatú a dve bronzové medaily. Mimoriadne hodnotné je prvé miesto Jerzyho Pawłowského — najlepšieho šablistu všetkých čias — ktorý k svojim mnohým titulom majstra a vicemajstra sveta až na svojej 5. olympiáde vybojoval titul olympijského majstra. Bronzové medaily vybojovali družstva v šerme fleuretom a kordom, čo vôbec nebolo vrcholom možnosti predstaviteľov týchto športových disciplín.

Lahká atletika — to sú len dve medaily Ireny Kirszensztejn-Szwińskaej, zlatá v behu na 200 m a bronzová na 100 m.

Zlatú medailu si „vystrial“ z pištole Jozef Zapędzki. Bol to veľký úspech poľských strelecov. To isté možno povedať o bronzovej medaile cyklistu Janusza Kierzkowskiego v pretekoch na 1000 m zo zadržaného štartu.

Takéto sú výsledky poľských športcov. Nie sú najlepšie, ale ak uvážime, že v mnohých disciplinách bielo-červení boli len na krok od medaily, že

získali veľa bodovaných miest — môžeme mexický štart považovať za úspešný.

* * *

S čím sa vrátili domov reprezentanti Československa? Pomerne malá skupina športovcov priviezla 13 medailí avšak vybojaných len v 6 disciplinách. Najväčší úspech dosiahla najlepšia gymnastka na svete Věra Čáslavská, ktorá dosiahla presvedčivé víťazstvo v 8-boji a získala zlaté medaily aj za víťazstvo v preskoku cez koňa, v cvičení na bradlách a vo voľnej zostupe. Strebornú medailu vybojovala v cvičení na kladine a v prostných. Jej spechy — to je vec, ktorou sa zriedkakedy možno stretnúť: jedná sa o pretekárku, ktorá získala 6 medailí z čoho 4 zlaté. K úspechom Čáslavskej sa pripojili jej kolegyne, ktoré v súťaži družstiev získali strebornú medailu.

Mladúčka Miloslava Režková bola jedným z najväčších prekvapení v ľahkej atletike. Česka skorom 182 cm vy-

prešetrené Obvodným výborom, ako aj Ustredným výborom sa stali základom pre ďalšiu činnosť Spoločnosti a pre predloženie Spoločnosťou zdôvodnených návrhov patričným orgánom. Ich realizácia sa má príčiniť k zlepšeniu organizačnej, spoločenskej a kultúrnej práce Spoločnosti a jej aktivistov. Očakávame, že Ustredný výbor KSCaS nám poše preanalizované návrhy, ako aj vplyvajúci z nich program pôsobnosti, aby sme z ním mohli zoznamieť našich čitateľov.

A. A.

NEDECA

Chovatelia oviec nie sú vždy spokojní s bačami. Lebo nie každý bača odovzdáva gazu od každej ovce. Niekoľko bača odovzdá 2 kg syra, ale niekoľko tvrdí, že ovca zle dojí a nedá dokonca nič. Nie je to správne, lebo je pravdu, že nie každá ovca rovnako dojí, ale keď dojí viac, vtedy gazda mal by dostat 4 alebo 5 kilogramov syra.

Bolo by tiež treba vyriešiť záležitosť odovzdávania oviec. Často bačovia vravia, že ovca ušla z vagóna alebo zdochla skôr než ju odovzdal gazdovi.

Checeli by sme, aby sa výbor trochu lepšie staral, aby bačovia riadne vyplacali za ovce čo sa patrí. Keď bača zoberie od gazdu 5 oviec, tak nech odovzdá 5. Bačovia vravia, že ovce vlk rožral, alebo že sa ovce slabu dojili a takto využívajú gazdov.

* * *

Nie sú spokojní ešte s jednou záležitosťou. Naša obec je pomerne veľká, počita asi 300 domov a tiahne sa asi dva kilometre. Mali sme v našej obci dva potravinárske obchody, teraz však je len jeden. Je to pre nás nepohodlné. Ludia musia daleko chodiť, strácajú veľa času a v jednom obchode sú fronty. Nobolo by možné, aby GS opäť otvoril druhý obchod?

FRANTIŠEK KAŠICKÝ

ROL'NÍCKY KRÚŽOK

V rolníckom krúžku v našej obci o ktorého fažkostiah som už písal, všetci členovia si „lámu hlavu“, aby jeho činnosť pohli z miesta a uvažuju kde je chyba. Ide totiž o vybudovanie garáže pre krúžok, ktorá je nám veľmi potrebná. Vlastne mohli by sme ju vybudovať. Chuť do práce máme, drevo máme sľubené, stavebný pozemok máme. Nemáme však plán a záujem zo strany patričných činiteľov. Niekoľko by mohol namietať, a peniaze? Ale rolnícky krúžok má na svojom konte asi 700.000 zl. Myslím, že peňaži je toľko, že by stačilo nielen na výstavbu garáže, ale aj na nákup strojov, ktoré by skutočne pomohli našim rolníkom obrábať pôdu, aby dávala lepšiu úrodu. Viackrát sa už hovorilo na výročnej členskej schôdzke o kúpe aspoň jedného traktora. Naša obec je už po komasácii, veľa sa buduje a rolnícky krúžok by iste na tom nestratil. Ale vo výbere krúžku sú aj hlasy proti kúpe traktora zdôvodňujúce to tým, že na traktor sa vždy dopláca. Je to čudné, lebo susedná Nedeca má 3 traktory a nedopláca, ale opačne ešte zarobí. Vedľa dnes, chceli by sme inak pracovať, ako voľnako. Máme stanovy rolníckych krúžkov v ktorých sa jasne hovorí, že sú založené preto, aby ľudom pomáhali a zlepšovali prácu rolníka. Žiaľ sú ešte takí ľudia, ktorí to nechápu. Bola schôdza na ktorej sa diskutovalo, že stroje sú zanedbané. Vtedy padol návrh, aby bol určený jeden človek, ktorý by sa o stroje staral a obstarával by aj súčiastky. Sú ešte aj mnohé iné nedostatky v práci nášho rolníckeho krúžku a bolo by dobre ak by sme si všetci boli vedomí toho, že lepšiu budúenosť musíme budovať všetci, nehladiac na osobné záujmy.

ANTON PIVOVARCIK

NOVÁ BELA

Zásobovanie tunajších obchodov je často nedotatočné — ponosujú sa obyvatelia obce Nowa Biala. Nie je to však zapričinené nedostatkom tovarov. Pričiny tohto stavu treba hľadať v nesprávnom rešolovaní novotarským PZGS objednávok vedúcich obchodov. Lebo takto praktický vyadá situácia.

Vedúci GS každý týždeň objednáva určité tovary, ktorých vypredanie predvíva v najbližšom období. Týždeň sa končí a PZGS tovary nepriváža. Vedúci opäťuje objednávku. Často sa to takto taha niekoľko týždňov, počas ktorých sa objednáva stále tie iste tovary. Naraz privážajú tovar. Ale v kanceláriach PZGS realizovali všetky objednávky, ktoré zasielali vedúci obchodu. Aj tie základné, aj tie opäťovne urgujúce tie isté tovary. Vedúci nemôže odmietnuť prijatie tovarov, aj keď je to na jeden raz veľa; vedľa predsa objednával. Preto preberá tovar, predáva, a potom všetko začína od začiatku, tak ako sme to popísali.

Dúfame, že nowotarský PZGS prihľadne k situácii a bude svoje obchody zásobovať bežne, v súhlase s objednávkami.

M.K.

PO STOPÁCH NAŠÍ INTERVENCE

„V Zelowě již mají kytaru“ V říjnu 1968 byla pro kulturní místnost v Zelowě zakoupena vytoužená elektrická kytara za částku 3.300 zlotých. Milovníci hudby z ní mají velkou radost. Peněžní částku na nálup tohoto hudebního nástroje dal ÚV KSČS.

Děkujeme redakci časopisu „Život“ za úspěšnou intervenci v této věci.

OZNÁMENIE

V dňoch 21 — 22. novembra t. r. v Pyzówce v Novotarskom okrese konala sa porada korešpondentov a spolupracovníkov nášho časopisu — aktivistov Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. Porady sa zúčastnilo vedenie redakcie a predsedníctva ÚV KSČS. Porada sa zaoberala zhodnotením Života a vytýčením jeho ďalších úloh. Prvý deň porady účastníci sa stretli so zjazdovým delegátom, I. tajomníkom OVKRS J. Nowakom. Podrobne správy z tejto porady si prečítajte v januárovom čísle Života.

PREDPLATIL SI UŽ ŽIVOT?

bojovala zlatú medailu v skoku do výšky. V ľalkej atletike Československo získalo ešte bronzovú medailu vďaka diskárovi Dankovi, ktorý podlahol iba Američanovi Oesterovi a pretekárovi NDR — Mildemu.

Takým istým prekvapením ako zlatá Režkovej bojoval aj prvé miesto Mileny Duchkovej v skokoch z veže. Česka rozhodne porazila európske a mimo-európske pretekárky.

Ostatné československé medaily vybojovali: bronzovú volejbalisti, ako aj dvaja zápasníci Kmef a Zeman a zlatú v strielani z KBKS-5 Ján Kurka.

Vysoké miesto v bodovacom rebríčku XIX. olympiády vďačia Československým pretekárom predovšetkým gymnastom. Ziaľ reprezentanti ostatných disciplín dopadli horšie, ako sa očakávalo.

vaf o budúcej. Tentokrát dejiskom XX. olympiády bude Mnichov. Nezačinájú sa však nad budúcou olympiádou sťahovať mraky? Tu sú niektoré príznaky, ktoré bodaj by nemali miesto na najbližšej olympiáde.

V sáloch luxusného hotela Plaza Vista Hermosa bolo informačné streedio budúcej olympiády. Makety športových objektov, filmy predvádzajúce prípravy a reklamujúce atrakcie mesta. Novinári dostávali farebné prospekty. A práve v týchto luxusných prospektoch s výbornou grafikou úpravou nachádzame prvé znepokojujúce javy.

V turistickom sprievodcovi, ktorý dostávali novinári, vydanom Deutsche Zentrale für Fremdenverkehr už na opačnej strane obálky je umiestnená veľká farebná mapa obidvoch nemetských štátov, pričom východné hranice vôbec nie sú označené. Avšak v rámcu je druhá, menšia mapa Nemecka z hranicami z roku 1937. Tento sprievodca je v angličtine. Dve stránky

TRIBŠANSKÁ „HAMERIKA“

Na základe kontrastov sú ešte lepšie viditeľné potreby. Čím viac sa na Spiši a Orave buduje škôl, remíz, cest a mostov, tym viac na pozadi týčiťo predsa kladných zmien, všade, skoro v každej obci sa batáteľne prejavujú rôzne nedostatky, ktorých pôvod musíme hľadať v minulosti. Táto predvojná minulosť Spiša a Oravy priponá zdedené dedičstvo, na ktoré sa musí doplácať a doplácať. Lebo napriek množstvu svojpopomocných prác väčšina nákladov na rôzne investície je zo štátnej pokladne. A ako vieme štátna pokladnica nie je vrecom bez dna, z ktorého by sa mohlo čerpaať koľko si duša zažiadá. Fondy sú určované na najsurnejšie požiadavky, teda na tie, ktoré v budúcnosti budú najosožnejšie. Jedným slovom gazdujúci štátnej pokladnicou musí byť dobrým záhradníkom, musí predvídať neúrodné roky a podľa toho pestovať stromy v celej záhrade, čiže v tom prípade v celej krajinе. Keď považujeme čo je dôležitejšie, či vybudovanie priečiary na Duráciu, to znamená predbiehanie záplav, vytvorenie veľkej oblasti modernej turistiky, alebo oprava cest, veľmi zlej cesty na úseku Gronków — Niedzica cez Tribš. Vyšné Lapše — odpovede buď jednoznačná; musí sa budovať priečiara!

Predsa však aj pri takomto múdrom rozhodnutí nemôže sa v meritku okresných kalkulácií opomenúť táto cesta, ktorá si vyžaduje teraz už nielen opravu, ale úplnu prestavbu. Prizná to každý, kto čo len raz odbociľ 8 kilometrov za Nowym Targom z asfaltky vedúcej do Bukowiny načiasto smerom na Tribš a Vyšné Lapše. Túto cestu v tunajšom nárečí menujú „tribšanskou hamerikou“. Pôvod tohto pojmenovania znamená asi niečo „nie z tejto planéty“. niečo, čo si nemožno predstaviť. A skutočne jej stav je

katastrofálny. Na skoro 20 kilometrovom úseku cesta je hrubolatá a sú v nej hlboké jamy, ktoré niekedy majú aj 20centimetrovú blbku.

Cesta je dôležitá z niekoľkých príčin. Napriek tomu, že je taká zlá prevážajú ňou robotníkov do kombinátu. Praskajú perá, auta sa rozpadávajú a vodiči robia čo len môžu, aby nemuseli cestovať na tejto linke. Ale robotníci do práce musia chodiť. Cesta má tiež dôležitý ekonomický význam. A hoci ľudia z Tribš alebo Lapš radia si teraz tak, že pre prepravu používajú polné cesty, je to riešenie aj obťažné, aj polovičné. Končne táto cesta má aj turistický význam. Dochádza k Bialke a ďalej vede krásnym spišským zamagurím s pohľadom na prekrásnu panorámu Tatier. Avšak turista pojde touto cestou len raz, keď netvie v akom je stave.

Automobil môže ísť touto cestou rýchlosťou len 10-15 km na hodinu, pritom celý praská a cestujúci priam upadajú do mlôd pre neustále potriasanie. Potom nasleduje malá triaška, najmä počas cestovania cez obec Tribš, kde cesta pokrýva čierna, blatista kolomaž, šmykľavá ako ľad keď naň naprší. Nedaleko Vyšných Lapš cestovateľ čaká ešte jedno prekvapenie. Asi v polovici cesty prepadla sa asi na 50 metrov inak čarovná, ale nebezpečná roklina. Niekoľko z cestárov zabezpečil kedysi toto miesto doskami, ale prirodene po čase aj tieto dosky sa našli v rokline. Ostalo len upozornenie a stíle hroziace nebezpečie. Pri takejto ceste mal by visieť nápis: cesta neschodná, cestujete len na vlastnú zodpovednosť. Takto by to bolo v poriadku. Mohli by sme ešte pridať, že sa odporúča objazd do Vyšných Lapš cez Czorsztyn, ktorý je dva alebo aj viackrát dlhší, ale cesta lepšia.

Je ešte jedna záležitosť, ktorá sa zdá byť nie v poriadku. Ľudom zainteresovaným touto cestou z Tribš a Vyšných Lapš sa na schôdzzacích veľká informovalo o termínoch opravy cesty. Žiaden termín neboli dodržané. Posledne sa slubovalo, že cestu vybuduje investor budujúci priečiaru. Ale aj to nebola pravda. Investor si pre dopravu zvolil inú cestu cez Novu Belu a nemôžeme mať proti tomu námitky. Má právo na to, aby sa riadil vlastnými záujmami a tým čo je pre stavárov správne. Ale ľudia sa pýtajú, čo ďalej? Opäť sa vymyslí nejaký termín, ktorý nebude dodržaný. Alebo sa snad nájde nejaké reálne riešenie pre cestu tak potrebnú v systéme spišského hospodárstva?

MARIAN KAŠKIEWICZ

KDO SI CHCE DOPISOVAT

Pred několika málo dny jsem dostal do rukou Váš krásny časopis Život. Líbil se mi převelice. Mám k Vám však jednu malou prosbu. Jsem žák 4. třídy základní devítileté školy, je mi 9 let a chtěl bych si s nějakým žákem z české nebo slovenské školy dopisovat a hlavně ovšem vyměnit poštovní známky. Nikoho však v Polsku neznám a polsky neumím. Slyšel jsem jen, že také u Vás v Polsku jsou české a slovenské školy. U nás, na Těšinskú, jsou zase školy polské, čili, že je zde oboustranná shoda a zda by tedy někteří žáci měli zájem o výměnu známek.

PETR PETRŽELA
Ostrava III — Mariánské Hory,
Výstavní 26, Československo

OZNÁMENIE

Pokračovanie seriálu Vendelinus Sterculu Front na Orave v januárovom čísle Života. Tak isto v jednom z najbližších čísel uverejníme slúbený článok o školstve.

venuje Západnému Berlínmu. V článku Staré hlavné mesto — moderným mestom, že Berlin predstavený ako súčasť NSR.

Organizátori XX. olympiády rýchle začali pôsobiť a už teraz chcú využiť olympiádu pre svoje politické ciele, pre propagovanie revanšistickej politiky Bonn, to znamená pre propagandu, ktorá musí vzbudzovať zneľúčenie. Aké charakteristické sú uistovania, že v Mnichove všetko bude organizované najlepšie, teda, ako na žiadnej inej olympiáde. Počuli sme už také deklarácie. Pamäťame podobné z obdobia predchádzajúceho olympiádu r. 1936 v Berline, ktorá sa zmenila na manifestáciu západonemeckého militarizmu.

Publikácie kolportované v Mexiku organizačným výborom budúcej olympiády v Mnichove musia vzbudzovať obavy, či budúca olympiáda nebude využitá pre politické ciele — politiku studenej vojny a revanšizmu. Obavy sú zdôvodnené najmä preto, že dnes je Mnichov jedným zo stredisk v ktorých pôsobia revanšisticke organzácie, že práve tam pôsobí Slobodná Európa, že tam sa nachádzajú strediská diverzie namierenej proti socialistickým krajinám.

Dodnes organizátori nie sú v stave odpovedať, či všetci športovci, ktorí sa prihľásia na XX. olympiádu, budú sa jej môcť zúčastniť. Politikovia z NSR nemôžu sa zmieriť s faktom, že MOV uznal práva športovcov NDR, aby vystupovali pod vlastnou vlagou a s vlastnou hymnou. Ozývajú sa hlasy, že bude lepšie zrieť sa vôbec olympiády ako dopustiť aby sa na území NSR hrala hymna NDR.

Teda už pred poslednou znelkou mexickej olympiády zavádla neistota o budúcnosť podujatia čisto športového charakteru, veľkého olympijského sviatku.

P. D.

POL'NOHOSPODÁRSKE OTÁZKY

PRE MALÉ
GAZDOVSTVA

Krakovské vojvodstvo a najmä Spiš a Orava charakterizujú sa pomerne veľkým rozdrobením sedliackých gazdovstiev. Vieme, že značný pocet vidieckeho obyvateľstva je zamestnaná v priemysle a je to normálny proces v krajinе, ktorá sa rýchle spriemyselní.

Avšak na vidieku ostáva ešte značný počet občanov a tí mali by byť plne zamestnaní. V malých, 2—3 — hektárových gazdovstvách vždy je nadmerný počet pracovných sôl, čo má za následok voľný čas v priebehu dňa, niekedy v priebehu celých týždňov, okrem žatvý a vykopalania zemiakov. Vtedy všetci majú dostatok práce.

Ak sa bližšie prizrieme mnohým takým malým gazdovstvám zistíme, že podľa vzoru väčších gazdovstiev vyrábajú všetko, aby boli samostatné. Výsledkom sú malé zisky, ktoré nestacia ani na vydržanie 4 — 5-členej rodiny.

V lete som navštívil také gazdovstvo. Roľník Ján Z. na celkovom povrhnu 2,03 ha seje: 0,14 žita, 0,58 pšenice, 0,25 jačmeňa, trochu záhradných rastlín, čiernych ribezí a d'ateliny. Pri takejto štruktúre chova 2 kravy, 2 jahodnice, barana a 3 prasacie. Poľné práce mu vykonáva roľnícky krúžok. Ročné zisky neprekračujú 15 tis. zl., pričom výdavky na stroje, ktoré vypočíciava zo roľníckeho krúžku, hnojiva a dane činia asi 3,5 tis. zl. Takáto suma nestaci pre rodinu. Roľník Ján Z. z Nowotarského okresu trochu si privyrába, lebo prevádzka kontraktáciu, komisionálne predáva prostriedky na ochranu rastlín a viedie výkup vajec. Nejak si radi. Vo vydrižiavaní rodiny pomáhajú mu vlastne vedľajšie zárobky. Chyby v agrotechnike roľníka Jana Z. som nenašiel. Celkom dobre so vyznávam v roľníctve, číta odbornú literatúru, ale napriek tomu holduje zvykom a tvrdohlavo seje a pestuje všetko tak ako sused, ktorí hospodári na 9 hektároch.

Prišla zima. V období keď roľníci sú menej zaťažení prácou na poli je zahodno, aby si rozšírili svoje vedomosti a to nielen v obore agrotechniky a zootechniky, ale aj v iných spoločensko-ekonomickej obooroch, ktoré zaujímajú viac. Vrele odporúčame niekoľko kníh, ktoré v poslednom čase možno dostať v knihkupectvách.

1. PRZEMIANY STRUKTURY AGRARNEJ GOSPODARSTW CHŁOPSKICH 1952 — 1960. Cena 15.— zl. Autor: A. SZEMBERG.

Predmetom uvažovaní autora tejto práce je zobrazenie povrchovej štruktúry individuálnych sedliackých gazdovstiev a zmeny, ktoré sa prejavili na polskej dedine v rokoch 1952 — 1960. Autor ukazuje, aké povrchové zmeny sa spájajú so spoločensko-ekonomickými zmenami dediny. Túto knihu mali by si predovšetkým prečítať činitelia roľníckych krúžkov, vidieckeho družstevníctva a stranícky aktív.

KNIHY, KTORÉ VÁM PONÚKAME

2. POSTAWY SWIATOPOLĄDOWE CHŁOPÓW. Cena 12.— zl. Autor: J. KUCZYNSKI.

J. Kuczyński povolením učiteľ v lowickej dedine v opretí o bohaté skúsenosti a sociologické výskumy, ktoré prevedol až v 40 obciach okresu Łowicz ukazuje ako sa stvárajú názory roľníkov na rôzne otázky, najmä ich vzťah k náboženstvu, vede, politike a iné záležnosti. Knihu presvedčivým spôsobom dokazuje, že prenikanie vedy a celkovej kultúrnej úrovne vidieka má vplyv na svetanárovorov postoj obyvateľov. V opredí výskumu a hiboké štúdie autor formuluje radu praktických návrhov. Radime, aby ste sa s nimi zoznámili v knihe.

3. NOWE PAMIĘTNIKI CHŁOPÓW. Cena 25.— zl. Autori: H. DUSZKIEWICZ a B. WILOCH.

Pamäti sedliakov sú výborným čítaním. Je to veľmi dobrá próza, ktorá je zaujímava výborným popisom neznámych podrobností zo života sedliakov, tak jednotlivcov, ako aj celých obcí. Tieto pamäti ukazujú celosedliacké skúsenosti z najťažších dní hladu, chladu a beznádeži, dní boja, nesmiernych utrpení v hitlerovských koncentračných taboroch, fažkej práce na nútencích prácach a bauerov, ilegálnej činnosti a parizáncenia, ako aj fažkých dní formovania sa ľudovej vlády už po vojne.

Pripomíname, že táto kniha ako pamäti sedliakov je výbornou pozícioou pre vidiecku mládež a má veľké výchovné vlastnosti. Lebo je zahodno pripomenúť mládeži, ako žili ich predkovia a rodičia, ako aj porovnať tieto zážitky z dnešným životom vidieckej mládeže.

Uzáveru po prečítaní tejto knihy posíte do redakcie — najhodnotnejšie uverejnite.

(MIREK)

ROL'NÍCKY KALENDÁR —

JANUÁR

Hrubá vrstva snehu, ak sa na nej vytvorí škrupina je nebezpečná pre oziminy. Preto ľadovú škrupinu malo by sa drvíť ťahkými osnatnými válcami alebo bránami. Nesmieme dopustiť, aby sa na obsiatých poliach vytvárali mláky vody — počas odmásku musíme vodu odvádzat brázdami do priekop.

Vlhkosť, ktorá sa dostala do pôdy v zime musíme všetkými spôsobmi chrániť, aby ju mohli na jar využívať rastliny.

Starostliví roľníci využávajú hnoj na polia v zime keď cesty sú dobre a lúda majú viac času. Hnoj ukladáme na poliach v dobre ubité kôpkys s vysokými bokmi.

Dôležitou činnosťou v sade je zabezpečenie stromov pred zajacmi a myšami. Kmene stromov natierame hlinou zmiešanou s ľudskými výkalmi alebo naftalinovou emulziou. Pre boj s myšami kladieme zvláštny jed, ktorý môžeme kúpiť v obecných družstvách.

Ak sme v decembri nebielili stromy, musíme tak urobiť v januári. V zimných mesiacoch opravujeme tiež ohrady na pasienkach, ako aj pripravujeme žrde na sušenie sena.

V januári väčšina kráv je už po oteľení. Musíme pamätať, aby boli dobré krmné. Dôležité je, aby zvieratá boli napájané dvakrát denne. Všetkým zvie-

Pol'nohospodárstvo na Spiši a Orave má svoj špecifický charakter. Roľníci tu hospodári napriek ťažkostiam dosahujú dobré výsledky v pestovaní obilia a v chove. Zaznamenaná hodný je pomerne rýchly rast výnosnosti mlieka.

Avšak pre horský charakter roľníctva organizácia pol'nohospodárstva je oveľa ľahšia ako v iných oblastiach krajiny. Naša vedecká literatúra v obore racionalného hospodárenia na podhorských terénach tiež nie je príliš bohatá. Je tiež nedostatočné patričného náradia keď ide o zavádzanie mechanizácie na podhorských terénach. V tejto záležitosti bojo prihlasených veľa návrhov v predjazdovej diskusii.

NAPÍŠ NÁM AKO HOSPODÁRI

Preto vám navrhujeme, milí čitatelia, aby ste sa pokusili napísat do redakcie o svojom gazdovstve v následujúcich záležitostach:

— Ako vypadá vo vašej obci kontraktácia obilia a čo brzdí možnosti zvýšenia kontraktácie? Sejete kvalifikované zrno a aký to má vplyv na zvyšovanie úrody?

— Ako si radíte so zaisťovaním vlastných krmív pre dobytok, teda ako vypadá pestovanie lúk a pasienkov, príprava siláže na zimné obdobie atď? Čo by bolo potrebné urobiť, aby bolo viac krmív a aby sa nemusel dobytok krmif obilím? Používate hodnotné krmiva? Môžete ich kúpiť keď potrebujete?

— Je využitá celá pôda vhodná pre pestovanie žita, ovsy, pšenice vo vašej obci?

— Ako vypadá vo vašom gazdovstve záležitosť hnojenia minerálnymi hnojivami? Viete, aké dávkovať minerálne hnojivo pre jednotlivé druhy obilia? Aké chyby najčastejšie páčiajú susedia pri pestovaní, hnojení, ochrane a žatve?

— Bolo vo vašej obci organizované pol'nohospodárske školenie a aký je záujem roľníkov tematickou školenia? Co by bolo potrebné zmeniť, aby zo školenia roľníci si odnášali čo najväčšie zisky? Zúčastňuje sa mládež školenia? Bol zorganizovaný „Zespól Młodego Rolnika“? Ako hodnotiť pomoc obecného agro-nóma v pozdvihovaní pol'nohospodárskej výroby?

Nemusíte odpovedať na všetky otázky. Môžete si vybrať jednu, ale obšírne, úprimne a konkrétnie na ňu odpovedať. Budeme radi, ak uvediete aj príklady, lebo sú výbornou ilustráciou pre konkrétnu tému.

(pd)

Zaujímavosti

SUSZ Z LUCERNY

Na dužu uwagę zasługuje rozwijający się coraz bardziej we Francji przemysłowy wyrób suszu lucernianego. Rozwój ten ilustrują następujące dane: jeżeli produkcja suszu lucernianego wyniosła w 1951 roku 4,5 tys. ton, to już w 1967 r. Francja produkuje suszu lucernianego 320 tys. ton, zajmując w tej dziedzinie drugie miejsce w skali światowej i pierwsze w Europie.

Wytwarzanie suszu z lucerny polega na obniżaniu w ciągu kilku minut zawartości wody w zielonej masie z 80% do 10% — przy zastosowaniu temperatur wahających się w zależności od typu aparatu suszarniczego, od 120° do 1000°. W wyniku tego otrzymujemy się paszę o zawartości 0,6 do 0,75 jednostek proteinowych i 125 miligramów karotenu w 1 kg suchej masy oraz ok. 18% białka. Białko oczywiście jest najważniejszym składnikiem każdej paszy.

Susz z lucerny stosowany jest głównie w żywieniu drobiu i świń. W mniejszym stopniu stosowany jest w żywieniu bydła rogatego. Interesującą technologię produkcji suszu z lucerny próbują stosować w Ameryce. Wysuszony materiał zielony przed zmieleniem na mąkę pod-

dają oni ponownej obróbce, która można by nazwać pytlowaniem. W toku tej obróbki oddzielone zostają bogate w białko listki od łodyg zwierających większy procent włóknika. Z kolei mączka z liści przeznacza się dla drobiu, zaś z łodyg — dla bydla.

SPRITUS DO KRMIV

V Sovietskom zväze, Francúzsku a Taliansku sa naposledy prevádzajú intenzívne výskumy o vplyve spiritusu pridávaného do drmív pre dobytok a následkoch, ktoré má tento spiritus na dojivost kráv a obsahu v mlieku. V USA špiritus dávali do vysoko hodnotných krmív, ale nedosieli žiaduce výsledky. Spoznali však kladný vplyv špiritu, ak podávali spolu so senom a slamou. Lebo alkohol sa pričinuje k lepšiemu využitiu dusíkového močníka ako aj zlepšuje chuť dobytku.

Po týchto skúsenostach odborníci krmovinárského priemyslu navrhujú, aby sa alkohol na stále zapojil ako súčasť krmív pre pravy, krmív, ktoré budú obsahovať menej hodnotné seno alebo slamu, močník a melas. Ako vieme melas dostávame ako odpad pri výrobe cukru.

Môžeme preto predpokladať, že nadľaho budeme počítať nielen to, aké je spotrebá alkoholu na 1 obyvateľa, ale aj kolko spotrebovala jedna krava.

P.

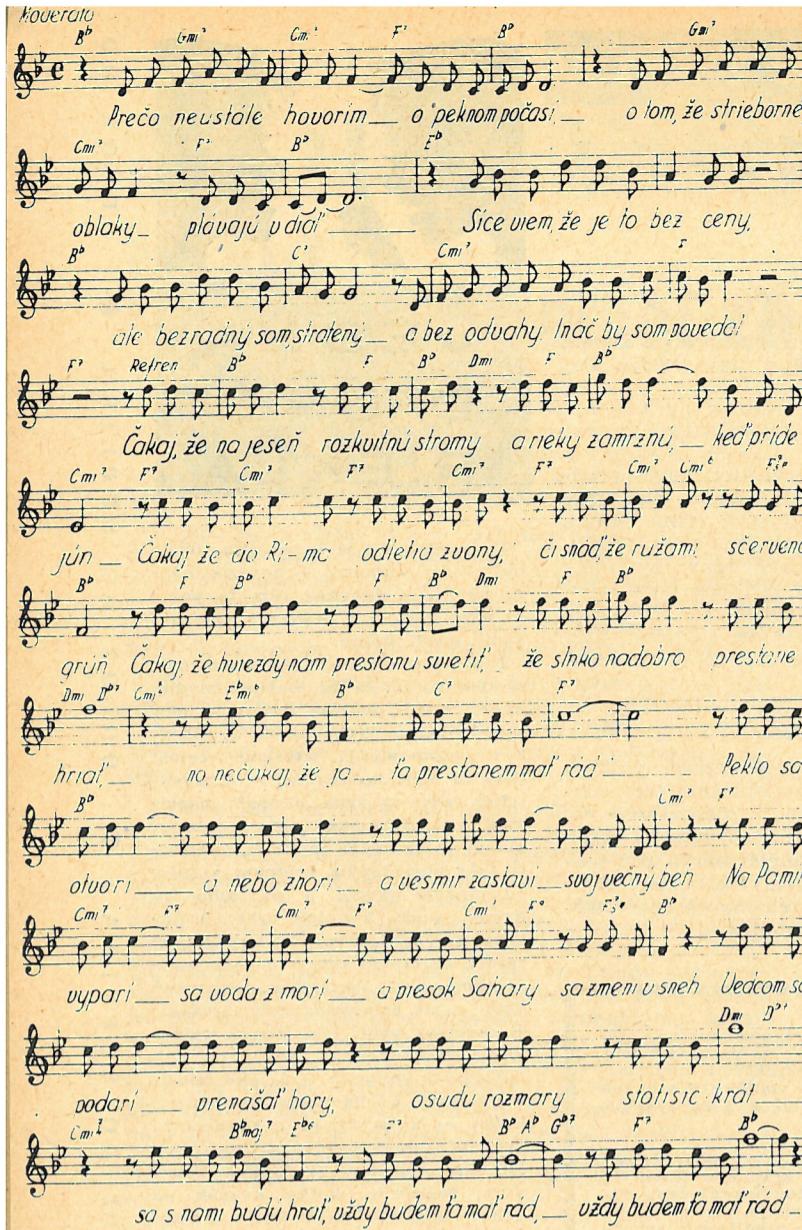
ratám musíme v priebehu zimy zaistiť pohyb na čerstvom vzduchu.

V zimnom období musíme mimoriadne prihliadať na správne krmenie oviec, najmä preto, že v stáde sú kotné ovce. Najlepšie krmiva musíme určiť pre kotné ovce, tie, ktoré krmia jahňatá, ako aj pre ročné jahňatá. Ovce musíme každodenne napájať, len po prvom krmení čistou, neprilič studenou studenou vodou. Pre ovce najskôdliwiejšie je vlnko a nevertrané miestnosti, za to dobré znášajú chladnejši vzduch.

Ak kone nepracujú dodatočne mimo gazdovstva, môžeme im obmedziť krmnenie. Kone každý deň, najmenej hodinu mali by byť na čerstvom vzduchu.

Mimoriadnu pozornosť musíme venovať krmieniu hydin. V každodených krmovinových dávkach nesmí chýbať vitamíny a minerálne sole. Miestnosti v ktorých je cez zimu hydina musíť byť jasné, teplé, suché a vzdušné. Veľmi škodlivé je držanie sliepok spolu s inými zvieratami. Nosnosť hydin v zimnom období mimoriadne zvyšuje predĺženie denneho svetla čo ziskávame pomocou žiaroviek. Získana vďaka tomu zvýšená výroba vajec, ktoré sú v zime oveľa drahsie, vynahradí nám starosti spojené s inštalovaním žiaroviek v kurine.

S. D.

© 1968, Panton

Hudba A. BOUDA

Text: E. BODOVÁ

Čakaj

MLADÝM • MLADŠÍM • NAJMLADŠÍM

MEDZI TRPASLÍKMI

Taliansky profesor Cipriani prenikol so súhlasom indickej vlády do pralesov na Andamanských ostrovoch, kam noha Európana dosiaľ nevkočila. Urobil tak preto, aby sa venoval štúdiu trpaslíkov — Pygmejov zo skupiny Neoritov.

Ich dôveru si získal početnými darčekmi: zrkadielkami, šatkami a pod. Keď pristál, trpaslíci zmizli v pralese. Loď zakotvila 3 km od pobrežia. Profesor priplával iba v člne a dary rozložil na brehu. Dobre ukrytý, udržoval rádiové spojenie. Videl ako trpaslíci opatrnne vyliezajú, prezerajú si dary a radostne sa ich zmocňujú. Potom vyšiel a privítal sa s nimi. Toto víтанie vyzerá tak, že obidve osoby sa posadia na zem, a v tesnom objatí sa dajú do plácu. Bozk nepoznajú. Zblíženie u nich spočíva vo vzájomnom trení nosov.

Andamanci nemajú kráľa, ani náčelníka. Žijú v rodovom spoločenstve. S oblúbou sa maľujú pestrými farbami. Nepoznajú zapal'vanie ohňa. Uchovávajú ho po celé generácie. Ak vyhasne, prinášajú ho z iného rodu. Mäso pečú v peciach z hliny, kameňov, listia a dreva. Nepoznajú ani soľ. Ryby lovia harpúnou a lukom. Zabíjajú ich zahryznutím do hlavy. Domáce zvieratá nechovajú. Na ostrove však žije mnoho zdivených prasiatok zo stroskotaných lodí. Lovia ich šípmi, na konci ktorých je priviazaný kus dreva. Zasiahnuté zviera beží tak dlho, kým sa drevo nezachytí medzi stromami. Bývajú spoločne vo veľkých okrúhlych chyžiach, s lôžkami dookola. Ak niekto zomrie, zahrabú ho pod lôžko. Po nejakom čase ho vyhrabú, kostru zafarbia a nasleduje druhý pohreb. Veria, že duša človeka zostane v kostiach a preto vdova nosí na krku vypreparovanú a ofarbenú čelusť sojho manžela v nádeji, že jeho duch ju bude stále nasledovať.

VIANOCE

NOC BELOSNEZNA NA SVET ZLIETLA,
SAD STICHOL A SIEL SPAT.
NOC BELOSNEZNA NA SVET ZLIETLA,
SNEH PADA NA PLYNOVÉ SVETLÁ,
JAGÁ SA INOVAT.

ZAZNEJU SPEVY NA ULCI,
NESU SA Z BIELYCH CIEST.
TO VYSLI MALI KOLEDNÍCI,
ZAZNEJU SPEVY NA ULCI
V BELASOM SVITE HVIEZD.

KED V TAKÝ VEČER VYJDES PRED DOM,
V TEJ CHILI ZDÁ SA TI,
KED V TAKÝ VEČER VYJDES PRED DOM,
ZE SVET JE ROZVONANÝ MEDOM
A MLIEKOM ZALIATY.

NOC BELOSNEZNA NA SVET ZLIETLA,
SAD STICHOL A SIEL SPAT.
SNEH padá, JAGAJU SA SVETLÁ.
NOC BELOSNEZNA NA SVET ZLIETLA,
JAGÁ SA INOVAT.

VŠETKÝM DEŤOM A MLÁDEŽI VESELÉ VIANOCE, PEKNÚ JEDLIČKU A VESELÉ PRÁZDNINY — ŽELÁ REDAKCIA

Kalendár počasia

1.	○	8.	△
2.	○ ⊖	9.	↖ ↗
3.	○ ⊕	10.	●
4.	○ ⊖ ⊕	11.	● ●
5.	●	12.	✗
6.	≡	13.	+
7.	,	14.	—

— Chlapci, mám ohromný návrh, — povedal Luboš a spolu s Borisom, Dušanom, Karolom, Milanom a Vladom rozhodli, že si budú viesť spoločný zálesácky zápisník. — Budeme si zapisovať aj počasie, — dodal a spýtao sa poroz na svojich kamarátov.

— Počasie? — povedal akosi sklamane Karol.

— A ako si to predstavuješ? — opýtal sa Vlado.

— Jednoducho. Popri ostatných pozorovaniach z prírody budeme zazna-

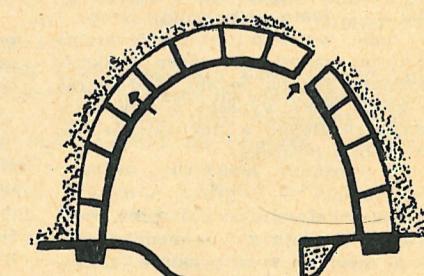
— Lebo sa to nebude písaf, ale kresliť! A najlepšie z nás kreslí Vlado, — povedal vŕťazoslávne Luboš.

A chlapci zakreslovali do svojho spoločného zálesáckeho zápisníka svoje pozorovania počasia.

Nakreslené značky značia toto: 1. Bezoblačno, na oblohe nie je ani mráčik. 2. Jasno, na oblohe je málo mráčien, ale slnko jasne svieti. 3. Polojasno, obloha je medzi jasným a bezoblačným stavom. 4. Oblačno, na oblohe je veľa mráčien. 5. Zamračené, ce-

STAVIAME ESKIMÁCKU IGLU

IGLU — to je eskimácka izba. K jej stavbe sa najlepšie hodí tvrdý sneh, z ktorého režeme kvádre 30 — 90 cm dlhé, 20 — 50 cm vysoké a 10 až 20 cm široké. Možno ich stavať tak, ako to vyplýva z nášho nákresu. Otvory medzi

menávať, aká bola toho dňa obloha, či bola jasná alebo zamračená, či pršalo a tak dalej.

— Ja súhlasím, — povedal Boris. — Je to celkom fajn návrh. Sme siedmi a tak si medzi sebou povieme, kto bude mať ktorý deň na starosti. Zapamätá si, aký bol deň a potom Milan krasopisne zapiše.

— Milan, hoci naozaj pekne piše, to jednako zapisť nemôže, — povedal Luboš a zatváril sa tajnostkárske.

— Prečo? — začudovali sa ostatní.

lá obloha je zatiahnutá mráčinami. 6. Hmla, vodné pará vo vzduchu sú nízko nad zemou. 7. Mrholenie, slabulinky, veľmi jemný dážď. 8. Ladovec, zamrznuté kvapky dážďa. 9. Búrka, letná a hromobitie. 10. Dážď. 11. Lejak. 12. Sneh. 13. Snehová fujavica. 14. Inova, zamrznutá rosa.

Vtedy sa chlapci dohodli aj na tom, že pod záznamy v zálesackom zápisníku budú miesto normálneho dátumu písť tajný. Ako to urobili, dozviete sa v budúcom číslu Života.

kvádrami zapchávame snehom. Ak vvnútri izby zapálime sviečku, steny dostanú ľadový povlak. Vetranie urobíme na opačnej strane vo smere vetra. Snehovú pevnosť si môžeme postaviť aj bez stropu. Postavíme len štyri steny. Aj tieto nás dobre chránia v prípade snehovej výchrej. V iglu je vždy o 15 stupňov teplejšie ako vonku.

NAVRHUJEME VÁM ZIMNÉ HRY

Kalendár

Slnka	Východ	Západ
	7.hod.22.min.	15.hod.27.min.
	7.hod.39.min.	15.hod.24.min.
Mesiaca		
1. decembra	13.hod.35.min.	3.hod.35.min.
15. decembra	1.hod.48.min.	12.hod.28.min.
Piaty mesiac 5. decembra		
Posledná štvrt 13. decembra		
Nový mesiac 19. decembra		
Prvá štvrt 26. decembra		

DECEMBER

1 NEDEĽA	Valerian
2 PONDELOK	Balbina, Paulina
3 UTOROK	František
4 STREDA	Barbora
5 STVRTOK	Kristína
6 PIATOK	Mikuláš
7 SOBOTA	Martin
8 NEDEĽA	Mária
9 PONDELOK	Leokádia
10 UTOROK	Mária, Daniel
11 STREDA	Júlia
12 STVRTOK	Alexander, Adelajda
13 PIATOK	Lucia
14 SOBOTA	Alfréd
15 NEDEĽA	Valerian
16 PONDELOK	Albin
17 UTOROK	Lazár
18 STREDA	Bohuslav
19 STVRTOK	Urbán
20 PIATOK	Tomášik
21 SOBOTA	Tomáš
22 NEDEĽA	Honoráta, Zenon
23 PONDELOK	Viktória
24 UTOROK	Adam a Eva
25 STREDA	I. sv. vianočný
26 STVRTOK	II. sv. vianočný
27 PIATOK	Ján, Česárik
28 SOBOTA	Anton
29 NEDEĽA	Tomáš, Dominik
30 PONDELOK	Eugen, Sever
31 UTOROK	Silvester, Melánia

ZASMĚJ SE

Ríd' auto opatrně, může být někdy tvou vlastností.

Heine: „Člověk — to je aristokrat mezi zvířaty“.

Do starého zámku přijíždí host. Večer se ptá lokaje, který ho vede do jeho pokoje:

— Stalo se v této komnatě někdy něco zvláštního?

— Ovšem, před deseti lety.

— A co to bylo?

— Jeden host, který zde přenocoval, ráno vstal živ a zdrav.

Dorothy Parkerová:

— Odlož na zítra to, co bys neměla udělat dnes!

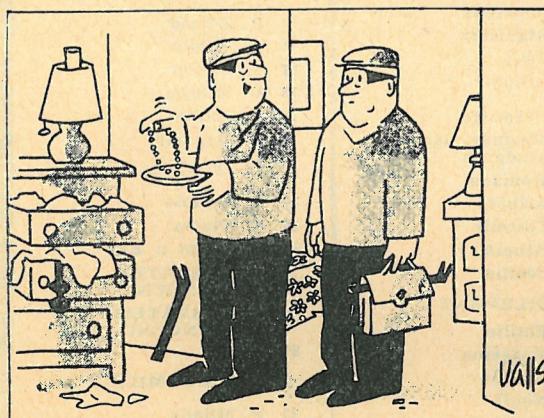
Lidé starého data to jsou ti, kteří si pamatuji doby, když židle vyhlížely jako židle.

Mladence říká dívce:

— Jestli si mne nevezmeš, už nikdy v životě nebudu milovat jinou ženu!

— A když si tě vezmu?

HUMOR

— Jsou falešné; ale vezmu je pro manželku.

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

PRAVNÍK

USTAWA O PRZYMUSOWYM WYKUPIE NIERUCHOMOŚCI WCHODZĄCYCH W SKŁAD GOSPODARSTW ROLNYCH

Racjonalne wykorzystanie wszystkich użytków rolnych w kraju wymaga aby Państwo bądź też miejscowi rolnicy mieli możliwość wykupienia w drodze przymusu tych wszystkich go-

spodarstw rolnych, które wykazują niski poziom produkcji wskutek zaniedbania a w szczególności niekorzystania ze środków wpływających na wzrost produkcji rolnej (np. nawozów sztucznych) a których właściciele nie wykazują chęci przekazania posiadanych nieruchomości na rzecz Państwa w zamian za rentę lub świadczenia pieniężne. Temu celowi służyć ma omawiana obecnie ustanowiona usta-

dowej o obszarze 0,2 ha następuje w drodze licytacji. Nabywcą nieruchomości z licytacji może być każdy dobrze gospodarujący rolnik, właściciel lub posiadacz samostanego gospodarstwa rolnego, położonego na obszarze danej lub sąsiadującej wsi. Nabywcą może być również Państwo, któremu przysługuje w tym przypadku prawo pierwokupu, po cenie ustalonej w wyniku licytacji — lub też prawo wykupu po cenie wywoławczej, w razie braku innych nabywców. Cenę wywoławczą ustala się wg. cen stosowanych przy sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych. D.c.n.

Decyzję o wszczęciu postępowania przymusowego wykupu nieruchomości oraz decyzję o zatwierdzeniu licytacji i przejęciu własności wydaje prezydium powiatowej rady narodowej.

Przepisy o licytacji nie odnoszą się do nieruchomości nadanych w trybie reformy rolnej lub osadnictwa. Nieruchomości takie — jeżeli są składnikami gospodarstw rolnych zaniedbanych przez właścicieli mogą być wykupione przymusowo przez Państwo, w całości lub w części, zaś należność za nie ma być ustalona wg. cen stosowanych przy sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych. D.c.n.

WITOLD FERFET

LEKARZ WETERYNARII

KOLKA I ZATKANIE JELITA GRUBEGO

Przyczyną powstania tej kolki jest żywienie twardej karmą jak sieczką ze słomy, przesuszoną kończyną, sianem z błotnistych łyk, słomą żytnią itd. Za czynniki sprzyjające uważa się nieżytowe stany jelit, osłabienie ruchów jelit, brak ruchu zwierzęcia oraz schorzenie żebów. Zaleganie treści pokarmowej może być i wtórne przy całym szeregu chorób. Masy kałowe gromadzą się najczęściej w rozszerzonym okrężnicy, w jej zgęciu, rzadziej w jelcie prostym. Zaleganie rozpoczęjące się w przednich odcinkach jelit grubych rozprzestrzenia się na całe jelito. Chęć do jedzenia przeważnie zachowana jest przez cały okres choroby, w pewnych przypadkach apetyt słabnie a niekiedy występują

zboczenia i wtedy zwierzęta nie chcą jeść pasztreściwych, chętnie jednak zgnilią słomę, liżą i lykają własne odchody. Przy słabych bólach kolkowych, można dostrzec zaledwie lekkie objawy niepokoju. Zwierzęta często oglądają się na brzuchu, stojąc przez dłuższy czas z głową zwróconą ku stanowisku, ryją grzebią przednimi nogami, często się kładą, przy czym leżą dugo i dość spokojnie. Niekiedy spotyka się wyginanie grzbietu, kołysanie wprzód i w tył. Przy koncu schorzenia występują silne napady kolki. Objawem niepokoju towarzyszą zwykle objawy zaparcia. Kał wydalany jest rzadko oddawanie go związanego jest z napinaniem się, parciem i niepokojem. Wreszcie wydalanie kału całkowicie ustaje i następuje uporczywe zaparcie. Roznity brzucha są rzadko zwiększone, niekiedy tylko występuje mało widoczne uwydruklenie w stabiźnie. Z rozwojem zapalenia jelit podnosi się temperatura, szybko pogarsza się stan ogólny zwierzęcia, występuje duszność.

Istota leczenia polega na usunięciu zbitych, zeszchniętych mas w jelcie. Aby te masy rozmiekczyć stosuje się ciepłe lewatywy. Pod niewielkim ciśnieniem wprowadza się dużą ilość (2-3 wiadra) ciepłej wody. Działanie lewatywy można wzmacnić masowaniem schorzałych jelit i ugniataniem ich zawartości. Aby pobudzić ruchy jelit stosuje się sole rozwalniające, aloes, drożdże. Przy umiejscowieniu zatkania, można za pomocą przemyślanego i troskliwie przeprowadzonego leczenia doprowadzić zwierzę do pełnego wyzdrowienia w ciągu 2-3 dni.

Ob. A. M. z Czarnej Góry pyta.

Przed miesiącem zachorowałem mi koń z takimi objawami jak gorączka, osłonka, dreszcze, czasem drgawki oraz biegunka. Kał wydalany był w dużej ilości płynny z domieszką śluzu i krwi. Koń nie dał się wogóle dotknąć do brzucha. Leczyłem go gło-

dówką oraz solami czyszczącymi. Narazie choroba przeszła czy może się powrócić?

Odpowiedź: Podane przez Was objawy wskazują na przebycie przez konia ostrego zapalenia jelit.

Przyczyny tej choroby są różne, a u koni najczęstsze to mechaniczne podrażnienie błony śluzowej jelit wywołane przez skarmianie zakurzonej karmy, podawanie zanieczyszczonych wody, polyanie piasku, lub jako schorzenie wtórne. Leczyliśmy właściwie, ale oprócz środków czyszczących, przy silnej biegunce można było dawać salę lub ichtiol jako środek odkażający. To że koń przeżył świadczy że uchwytiliście początek schorzenia, gdyż przeważnie ostry stan tej choroby kończy się śmiercią. Czy choroba się powtórzy zależy to od tego w jaki sposób będzie koń karmiony i jaka była przyczyna bezpośrednia tego schorzenia.

HENRYK MĄCZKA

ZUZKA VARI

Milé čitateľky, blížia sa Vianoce, sviatky lásky a pohody. Každa z vás sa určite starostlivo naňe pripravuje, počínajúc veľkým upratovaním a veľkým valením končiac. Každá oblasť má svoje tradičné vianočné jedlá, ba dokonca

každá domácnosť a vysíde budete snažiť pripraviť všetko čo najlepšie pre vašich najbližších. K štedrej večeri už tradične patria rôzne, možno byť varená, smažená alebo v rôsole. Ďalej samozrejme pôstná polievka, na južnom Slovensku je to najčastejšie šošovicová, na severnom karpatskej z hríbmi. Na vianočnom stole nesmú chýbať ani makové halušky a sladkosti, medzi nimi perníčky rôznych druhov. Po

večeri pridu na stôl jablká, orechy, sušené slivky a ak je to v niektorých domácnosťach zaužívané aj torta a iné zákusky. Na prvý vianočný sviatok je zvykom podávať tradičného moravia alebo aj inú hydinu pravdepodobne aj preto, lebo na Nový rok podľa starých zvykov by sa hydina nemala podávať, aby vrah šťastie z domu neodletelo. Stôl pre štedru večera mal by každá gazdinka

obzvlášť starostlivo preslávila. Radila by som vám biely obrus pre túto príležitosť, pôsobi slávnostne. Na stole postavíme sviečky, môžu byť viacere malé farebné sviečky, ktoré ozdobíme čačinou. Malé halúzky jedličky môžeme tiež položiť na misách so sladkosťami a ovocím. Prajeme vám veselé Vianoce a veľkú šťastia v Novom Roku.

VAŠA ZUZKA

PREDPLATNÉ V ČESKOSLOVENSKU PRIJIMA: POŠTOVNÍ NOVINOVÁ SLUŽBA — DOVOZ TISKU, VINOHRADEK 46, PRAHA 2, VINOHRADY. INDEXOVÉ ČÍSLO ŽIVOTA JE 36650 A PREDPLATNÉ NA JEDEN ROK ČINÍ 24,60 KČS.

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEŽITOSTMI? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, I. p. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKÁCH NAŠEHO ČASOPISU A V DOPISECH.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce. Ukaże się około 15 każdego miesiąca. Redaguje Kolegium w składzie: František Bednarek, Augustyn Bryja, Adam Chalupec (redaktor naczelny), Vladimír Hess, Marian Kaškiewicz (zastępca redaktora naczelnego), Ignác Nižník, Ján Ondica, Jerzy Zagórski.

Korekta stylistyczna i ortograficzna j. czeskiej — Valeria Wojnarowska. Korekta stylistyczna i ortograficzna j. polskiego — Jan Gryglak. Krystyna Tomczyk (red. techniczny).

Nadesłanych rekopiów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „WSPOŁCZESNE” RSW „PRASA”, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-41.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37. TEL.: 21-15-41, 28-22-81.

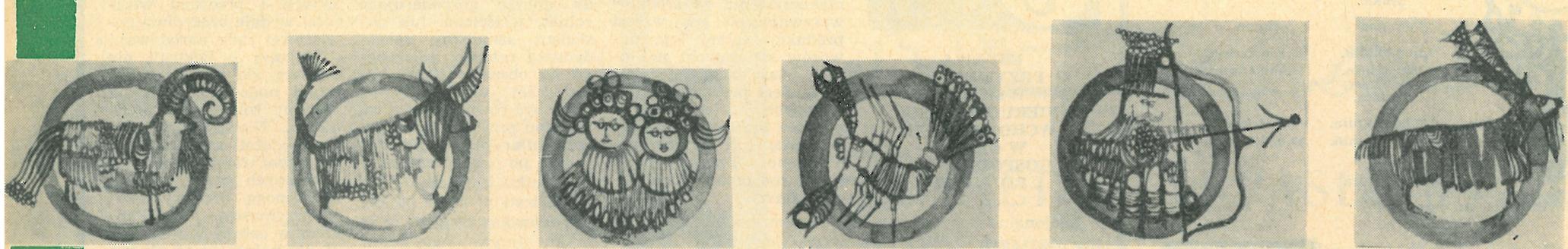
Prenumerata na kraj, roczna i kwartalna dla czystników indywidualnych przyjmuje urzędowe poczty oraz listonosze. Czytelnicy indywidualni mogą dokonywać wpłat również na konto PKO nr. 1-6-1000 20 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23. Wszystkie instytucje państowe i społeczne mogą zamawiać prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur „Ruch”. Ceny prenumeraty: kwart: 3 zł., półrocz: 6 zł., roczna: 12 zł. Prenumerata za zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40 proc. droższa od krajowej, przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23, nr konta PKO 1-6-100024 nr tel. 20-46-88. Egzemplarze umerów zdecentralizowanych można nabyć w Punktach Wysyłkowych Prasy Archiwnej „Ruch”, Warszawa, ul. Nowomiejska 15/17, konto Nr 114-6-70041 VII O/M Warszawa.

Oddano do składy 15.XI.68 r. Numer zamknięto 30.XI.68 r. Druk Prasowy Zakłady Graficzne RSW „Prasa”, Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 1952.

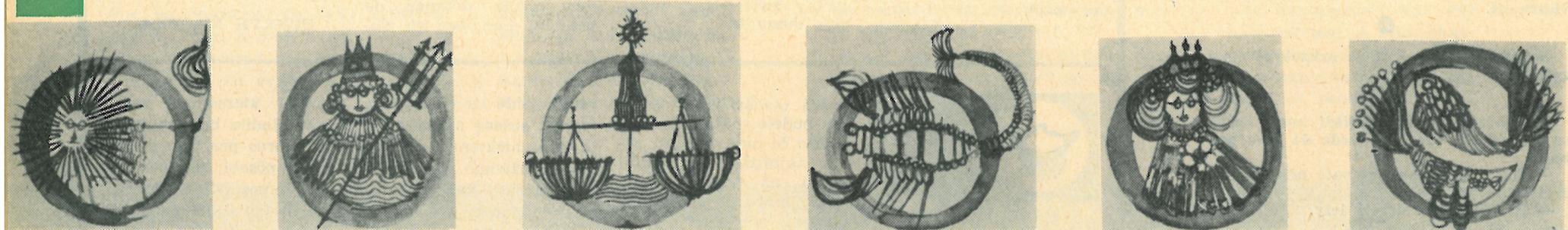
ZIVOT

CZASOPISM SPOŁECZNO KULTURALNE

1969

LEDEN	ÚNOR	BŘEZEN	DUBEN	KVĚTEN	ČERVEN
1 S NOVÝ ROK 2 Č Blahorád 3 P Mečislav 4 S Blahoslava 5 N DALIMIL 6 P Tři králové 7 U Lucián 8 S Cestmír 9 Č Vladan 10 P Břetislav 11 S Bohdana 12 N PRAVOSLAV 13 P Jarmila 14 U Radovan 15 S Blahomil 16 Č Ctirad 17 P Drahoslav 18 S Vladislav 19 N DOUBRAVKA 20 P Ctislav 21 U Běla 22 S Slavomír 23 Č Zdeněk 24 P Milena 25 S Miloš 26 N ZORA 27 P Přibyslav 28 U Karel 29 S Zdislav 30 Č Marta 31 P Spytihněv 1 S Hynek 2 N HROMNICE 3 P Blažej 4 U Jarmila 5 S Dobromila 6 C Vanda 7 P Veronika 8 S Milada 9 N APOLENA 10 P Mojmír 11 U Božena 12 S Svatoslava 13 Č Věnčeslav 14 P Valentýn 15 S Jiřina 16 N JULIÁNA 17 P Miloslava 18 U Simeon 19 S Miloslav 20 C Oldřich 21 P Lenka 22 S Petr 23 N SVATOPLUK 24 P Matěj 25 U Viktor 26 S Božetěch 27 Č Alexandr 28 P Lumír 1 S Albín 2 N ANEŽKA 3 P Kamil 4 U Vladivoj 5 S Kazimír 6 C Miroslav 7 P Tomáš 8 S Mezinár. den žen 9 N FRANTIŠKA 10 P Viktorie 11 U Anděla 12 S Rehoř 13 Č Růžena 14 P Matylda 15 S Radislav 16 N ĀMOS 17 P Vlastimil 18 U Eduard 19 S Josef 20 C Světlíše 21 P Radek 22 S Leona 23 N VIKTORÍN 24 P Gabriel 25 U Marie 26 S Emanuel 27 Č Zbyněk 28 P Soňa 29 S Tafána 30 N ARNOŠT 31 P Kvídlo 1 U Hugo 2 S Veleslav 3 C Richard 4 P Ivana 5 S Miroslava 6 N Neděle velikonoční 7 P Pondělí velikonoční 8 U Ema 9 S Dušan 10 C Radomil 11 P Lev 12 S Julius 13 N ALES 14 P Celestýn 15 U Heřman 16 S Irena 17 C Rudolf 18 P Valerie 19 S Rostislav 20 N MARCELA 21 P Alexandra 22 U Slavomír 23 S Vojtěch 24 C Jiří 25 P Marek 26 S Otto 27 N JAROSLAV 28 P Vlastislav 29 U Robert 30 S Blahoslav 1 C SVÁTEK PRACE 2 P Zikmund 3 S Alexej 4 N KVĚTOSLAV 5 P Karel 6 U Jan 7 S Stanislav 8 C Ctibor 9 P STÁTNÍ SVA- TEK ČSSR 10 S Blažena 11 N SVATAVA 12 P Pankrác 13 U Servák 14 S Bonifác 15 Č Zofie 16 P Přemysl 17 S Vratislava 18 N NATASA 19 P IVO 20 U Hvězdoslav 21 S Monika 22 C Emil 23 P Vladimír 24 S Jana 25 N DOBROSLAV 26 P Filip 27 U Valdemar 28 S Vilém 29 Č Maxim 30 P Ferdinand 31 S Kamila 1 N MEZINÁRODNÍ DEN DĚtí 2 P Jarmil 3 U Tamara 4 S Dalibor 5 C BOŽÍ TĚLO 6 P Norbert 7 S Iveta 8 N MEDARD 9 P Stanislava 10 U Markéta 11 S Flóra 12 Č Antonie 13 P Antonín 14 S Vasil 15 N VÍT 16 P Zbyněk 17 U Adolf 18 S Milan 19 Č Leoš 20 P Květuše 21 S Alois 22 N PAVLA 23 P Zdeňka 24 U Jan 25 S Ivan 26 C Pavel 27 P Ladislav 28 S Lubomír 29 N PETR A PAVEL 30 P Sárka					

ČERVENEC	SRPEN	ZÁŘÍ	ŘÍJEN	LISTOPAD	PROSINEC
1 U Jaroslava 2 S Marie 3 Č Radomír 4 P Prokop 5 S Cyril a Metoděj 6 N MISTR JAN HUS 7 P Mezinár. druž- stevní den 8 U Alžběta 9 S Drahoslava 10 C Libuše 11 P Olga 12 S Bořek 13 N MARKETA 14 P Karolína 15 U Jindřich 16 S Luboš 17 C Bohuslav 18 P Drahomíra 19 S Čeněk 20 N ILJA 21 P Vítězslav 22 U STÁTNÍ SVÁTEK PLR 23 S Libor 24 Č Kristýna 25 P Jakub 26 S Anna 27 N ZLATKO 28 P Viktor 29 U Božena 30 S Bořivoj 31 Č Ignác 1 P Věra 2 S Gustav 3 N MILUŠE 4 P Dominik 5 U Milivoj 6 S Oldřiška 7 C Lada 8 P Soběslav 9 S Roman 10 N VAVRINEC 11 P Zuzana 12 U Klára 13 S Alena 14 C Sylva 15 P Hana 16 S Jáchym 17 N ZAVIS 18 P Helena 19 U Luďvík 20 S Bernard 21 Č Jana 22 P Bohuslav 23 S Lubomíra 24 N BARTOLOMEJ 25 P Radim 26 U Luděk 27 S Otakar 28 Č Augustýn 29 P Slovenské nář. povstání 30 S Růžena 31 N PAVLINA 1 P Samuel 2 U Adéla 3 C Bronislav 4 C Kazi 5 P Boris 6 S Boleslav 7 N REGINA 8 P Marie 9 U Neklan 10 S Irma 11 C Emilián 12 P Marie 13 S Libor 14 N RADOMÍRA 15 P Jolana 16 U Ludmila 17 S Naděžda 18 C Kryštof 19 P Zita 20 S Oleg 21 N MATOUŠ 22 P Mořic 23 U Berta 24 S Jaromír 25 C Zlatuše 26 P Fjodor 27 S Kosma 28 N VÁCLAV 29 P Michal 30 U Jeroným 31 P SPALINA 1 S Igor 2 C Galina 3 P Bohumil 4 S František 5 N ELIŠKA 6 P Natália 7 U Sergej 8 S Věra 9 Č Diviš 10 P Záboj 11 S Jan Žižka 12 N MAXMILIÁN 13 P Renáta 14 U Krasoslav 15 S Terezie 16 C Havel 17 P Hedvika 18 S Lukáš 19 N MICHAELA 20 P Vendelin 21 U Brigita 22 S Halka 23 Č Teodor 24 P Rafael 25 S Ziva 26 N DIMITRIJ 27 P Zoja 28 U Tadeáš 29 S Silvie 30 C Marcel 31 P Stěpánka 1 S VSECH SVATÝCH 2 N PAMÁTKA ZEZNULÝCH 3 P Hubert 4 U Karel 5 S Emerich 6 C Liběna 7 P Velká říjnová socialistická revoluce 8 S Bohumír 9 N BOHDAN 10 P Evžen 11 U Martin 12 S Benedikt 13 Č Stanislav 14 P Sáva 15 S Leopold 16 N OTMAR 17 P Mezinár. den studentů 18 U Romana 19 S Alžběta 20 C Cestmír 21 P Albert 22 S Cecílie 23 N KLEMENT 24 P Emílie 25 U Kateřina 26 S Konrád 27 Č Xenie 28 P Henrieta 29 S Zina 30 N ONDŘEJ 1 P Lev 2 U Blanka 3 S František 4 C Barbora 5 P Jitka 6 S Mikuláš 7 N AMBROZ 8 P Květoslava 9 U Vratislav 10 S Raduš 11 Č Dana 12 P Přibyslava 13 S Lucie 14 N LYDIE 15 P Zdirad 16 U Albin 17 S Daniel 18 C Miloslav 19 P Judita 20 S Dagmar 21 N TOMÁS 22 P Božena 23 U Vlasta 24 S Adam a Eva 25 C 1. SVÁTEK VÁNOČNÍ 26 P 2. SVÁTEK VÁNOČNÍ 27 S Jan 28 N BOHUMILA 29 P Milada 30 U David 31 S Silvestr					